Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

STUDIJSKA KNJIŽNICA RAVNE NA KOROŠKEM

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXX. Celovec, petek, 5. december 1975 Štev. 49 (1739)

Predsednik predsedstva SRS Kraigher:

REŠEVANJE PROBLEMOV MANJŠINE

mimo njene volje in na podlagi preštevanja ne vodi nikamor

V okviru osrednje proslave dneva republike v SR Sloveniji, ki je bila letos v Mariboru, so prejšnji teden na mariborskem Trgu svobode svečano odkrili veličasten spomenik NOB. Svečanosti so se udeležili najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije, zastopani pa so bili tudi koroški in primorski Slovenci.

Na slavnosti je govoril predsednik predsedstva SRS Sergej Kraigher, ki je poudaril, da daje delavski Maribor z odkritjem spomenika trajen in neizbrisen prispevek k slovesnemu obeležju 30-letnice zmage v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji, s tem pa tudi posebno slovesno proslavlja 30-letnico ustavne razglasitve republike.

Predsednik Kraigher je obširno govoril tudi o odnosih s sosednimi deželami, zlasti z Italijo in Avstrijo. Pri tem je naglasil, da nedavno podpisani sporazum med Italijo in Jugoslavijo odpira nove možnosti sodelovanja med obema državama, posebej glede manjšinske problematike pa je dejal: „Z naše strani bomo napravili vse za nadaljnji razvoj odnosov med italijansko narodnostno manjšino in večinskim narodom v smislu ustavnih določb in pravkar podpisanega sporazuma, zato upravičeno pričakujemo, da bo to storila tudi italijanska stran, kar zadeva slovensko narodnostno manjšino v Italiji."

Glede odnosov z Avstrijo je predsednik Kraigher menil, da se le-ti v celoti gledano razvijajo in napredujejo, vendar bi si Slovenija in vsa Jugoslavija in še posebej obmejno prebivalstvo želeli, da bi se razvijali na enak ali vsaj podoben zadovoljiv način, kot so urejeni sedaj z Italijo. „Glede spornih vprašanj v naših odnosih — je spomnil Kraigher — smo v preteklosti naredili nemalo naporov." Omenil je, da je v letošnjem poletju končno prišlo do ureditve vprašanja restitucije kulturnih dobrin, ki so bile prenešene v Avstrijo v času druge svetovne vojne, bile pa so del kulturne dediščine jugoslovanskih narodov. Sedaj so že nekaj mesecev v teku pogovori strokovnjakov glede uresničitve sporazuma o izročitvi arhivov še iz leta 1923, ki je bil obnovljen s protokolom iz leta 1959. „Za nas to, se razume, ni vprašanje nekaterih starih in prašnih papirjev," je poudaril predsednik Kraigher, „temveč je del naše zgodovinske dediščine in zato povezano s spoštovanjem mednarodnih obveznosti in naše državne skupnosti." In po dolgih letih so končno odpadli tudi zadržki za podelitev priznanj osebnostim, zaslužnim v boju proti nacizmu — je dejal Kraigher in v tej zvezi opozoril, da pa dovoljenja za podelitev odlikovanj avstrijska vlada še vedno ni dala.

Posebej je predsednik Kraigher spregovoril tudi o manjšinskem vprašanju in naglasil: **„Glede uresničevanja obveznosti, ki izvirajo iz državne pogodbe, se je stanje, kar se tiče pravic slovenske manjšine, spremenilo samo toliko, da proučujejo uradni krogi sedaj razen vprašanja dvojezičnih napisov ureditev tudi drugih pravic naših manjšin v skladu z državno pogodbo. Glede spornega vprašanja preštevanja manjšine in velikonemškega in celo neonacističnega delovanja nekaterih organizacij pa se v uradnih krogih in vodstvih političnih strank ni dosti spremenilo."**

Kot razveseljivo dejstvo je v tej zvezi omenil, da se oglašajo sedaj tudi ugledne politične osebnosti v Avstriji sami, posamezne organizacije in ustanove ter strokovnjaki, **„ki ugotavljajo, da preštevanje manjšine ne samo da nima podlage v državni pogodbi, ampak ni z njo niti v skladu, pri čemer vztrajamo tudi mi in da sedanji uradni pristop k reševanju problemov manjšine mimo njene volje in na podlagi takoimenovanega preštevanja posebne vrste ne vodi nikamor."**

Z avstrijske strani je večkrat slišati pripombe, da tudi v Jugoslaviji popisujejo prebivalstvo, pri čemer se ugotavlja tudi število narodnosti. „To je vsekakor res," je dejal predsednik Kraigher, **„toda ustavne pravice narodnosti, ki so določene v zvezni ustavi in ustavah republik in avtonomnih pokrajin, niso v ničemer odvisne od rezultatov popisa prebivalstva."**

Ob koncu je predsednik Kraigher še omenil in pozdravil zadnjo izjavo kanclerja Kreiskega, kjer je govoril o pripravljenosti uresničevanja državne pogodbe, ter izrazil željo, **„da se začno spreminjati v pozitivnem smislu tista dejstva, ki ovirajo širši razvoj in poglabljanje medsebojnega sodelovanja".**

OBVESTILO

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem bo imela svoj redni

občni zbor

v nedeljo 14. decembra 1975 s pričetkom ob 9. uri v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu.

Dostop na občni zbor samo z delegatskimi izkaznicami ali vabili, ki so bila razposlana.

Izvršni odbor

URADNA IZJAVA JUGOSLAVIJE:

Dosledno odklanjamo preštevanje manjšine

Predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFRJ v Beogradu je konec minulega tedna izjavil, da se stališče jugoslovanske vlade v vprašanju preštevanja slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji v ničemer ni spremenilo. Jugoslavija je že ponovno uradno izjavila, da bi vsakršno povezovanje izpolnitve prevzetih pogodbenih obveznosti s pogoji nasprotovalo črki in duhu državne pogodbe; poleg tega pa bi s tem določene sile dobile možnost, da izvajajo pritisk na manjšino.

S tem so bili vsi poskusi uradnih in neuradnih krogov v Avstriji, da bi ustvarili vtis, kakor da Jugoslavija ne nasprotuje preštevanju manjšine, okvalificirani kot tisto, kar so: netočno obveščanje in samovoljno interpretiranje — vse z namenom, da bi zavajali domačo in mednarodno javnost ter si ustvarili „alibi" za preštevanje, o katerem sami dovolj dobro vedo, da je to skrajno protimanjšinski ukrep, ki nasprotuje ne le načelom pospeševalnega manjšinskega prava, marveč izrecno tudi določilom državne pogodbe. Besni krik brezvestnih manipulantov, češ da je Jugoslavija zdaj „nenadoma spet proti preštevanju", brez dvoma najbolj zgovorno dokazuje, kako so se sami ujeli v lastnih mrežah: že sami so verjeli svojim neresničnim trditvam, da Jugoslavija ne nasprotuje štetju.

To zgradbo laži je z enim mahom podrla zdaj uradna izjava jugoslovanskega predstavnika, ki je jasno in nedvoumno povedal, da Jugoslavija slejkoprej odločno in dosledno odklanja vsakršno preštevanje manjšine kot pogoj za izpolnitev mednarodnih obveznosti, ki jih je prevzela Avstrija z državno pogodbo. In je še dodal, da je Jugoslavija zainteresirana za razvoj svojih odnosov z Avstrijo; zato se trudi odstraniti nesoglasja, ki otežkočajo rešitev obstoječih problemov in s tem tudi pozitivni razvoj v odnosih in sodelovanju med obema sosednima državama.

Slovenci v Italiji

se borijo za svoje šolstvo

Ta teden na slovenskih šolah v Trstu in Gorici niso začeli s poukom, marveč s stavko, ki jo je proglasil enotni sindikat slovenske šole, pridružile pa so se ji vse slovenske šole tega ozemlja. Šolniki, dijaki in starši so se zbrali na zborovanju v Trstu, kjer so protestirali proti nameravani razdelitvi šolskih okrajev.

Gre za naslednje. V okviru reforme šolstva bo na novo urejeno tudi vprašanje soodločanja pri vodstvu šol. Na dnu te „piramide soodločanja" so bili ustanovljeni razni sveti: razredni in zavodski, v katerih sodelujejo šolniki in starši, na višjih zavodih pa tudi dijaki. Sedaj pa je na vrsti ustanovitev šolskih okolišev, ki naj za določeno ozemlje urejajo šolska vprašanja in v katerih so poleg šolnikov, staršev in dijakov zastopani tudi politični dejavniki določenega predela.

V tej zvezi pa je teritorialna razdelitev šolskih okolišev dobila izreden vsebinski pomen. Deželno odborništvo za šolstvo je namreč predlagalo razdelitev na 14 šolskih okolišev, in sicer naj bi bila ta razdelitev takšna, da bi bilo slovensko šolstvo razdrobljeno kar na 6 italijanskih okolišev, kar bi praktično pomenilo, da bi Slovenci v veliki meri zgubili nadzor nad svojim šolstvom. Zato Slovenci upravičeno zahtevajo svoj lastni šolski okoliš, ki naj bi združeval vse slovenske šole v tržaški in goriški pokrajini, poleg tega pa bi zagotavljal možnost vplivanja in združevanja tudi v videmski pokrajini, kjer trenutno slovenskih šol sicer še nimajo, se pa množijo zahteve po ustanovitvi le-teh.

Temu vprašanju posvečena šolska stavka se je zaključila s povorko dijakov, študentov in staršev izpred poslopja slovenskega učiteljišča v Trstu proti središču mesta, kjer so predstavniki slovenskega šolskega sindikata izročili predsedniku deželnega odbora in tržaški prefekturi zahteve po taki ureditvi šolskih okolišev, da bi bili zagotovljeni tudi interesi slovenskega šolstva.

Pravično rešitev svojih življenjskih vprašanj pričakujejo in zahtevajo Slovenci v Italiji zlasti tudi na podlagi nedavno podpisanega italijansko-jugoslovanskega sporazuma, v katerem sta se obe državi obvezali, da bosta uresničili in spoštovali „maksimalno možno zaščito" narodnostnih manjšin.

Razvoj gre v nevarno smer

ki škoduje ugledu Avstrije v svetu

Kakor na Koroškem — sodeč po dosedanjih izkušnjah — ni sodnika, ki bi se upal obsoditi neposredne storilce in zlasti duhovne usmerjalce hujskaške in atentatorske dejavnosti protvi Slovencem in njihovim ustanovam, tako v Avstriji očitno ni sodišča, ki bi izreklo kazen proti osebam, katere so bile udeležene pri nacističnih vojnih zločinih. Ponovna oprostitev nekdanjega paznika v koncentracijskem taborišču Mauthausen in Ebensee Gogla (ki ga je porotno sodišče na Dunaju spoznalo za nedolžnega kljub temu, da so njegovo krivdo dokazale številne priče!) je le eden izmed dolge vrste primerov, kako se v Avstriji tozadevno tolmačijo in spoštujejo načela pravne države.

Za tak „pravni red" pa je po drugi strani prav tako značilno, da se tisti, ki jih sodišče zelo hitro osvobodi iz vloge obtoženca, prav radi postavljajo v pozo tožnika. V našem ožjem koroškem okviru je predsednik KHD tozadevno naravnost klasičen primer. Pa tudi v širšem avstrijskem merilu trenutno doživljamo, kako gre ves razvoj v nevarno smer, ki škoduje ugledu Avstrije v svetu.

Da omenimo le primer inž. Wiesenthala. Ker se je drznil nekoliko odstreti zaveso, za katero je predsednik FPÖ Peter dolga leta skrbno čuval skrivnost svoje SS-ovske preteklosti, se je iz vloge tožnika zelo hitro znašel na zatožni klopi, kot tožnik pa nastopa Peter — ne le proti Wiesenthalu, marveč proti celi vrsti časopisov, ki so se upali objaviti nekaj dokumentov o strašnih zločinih, ki jih je med zadnjo vojno zagrešila nad civilnim prebivalstvom tista edinica SS, v kateri je bil tudi Peter. Sega pa ta značilna „zamenjava vlog" do najvišjih vrhov, saj tudi kancler dr. Kreisky dokaza resnice za svoj žaljivi izpad proti Wiesenthalu (katerega dejavnost pri odkrivanju nacističnih zločincev je imenoval „politično mafijo") ne bo nastopil pred sodiščem, marveč hoče zadevo prenesti v preiskovalni odbor parlamenta — kjer pa se seveda ne bo zagovarjal on, marveč bo „obtoženec" Wiesenthal.

Okoli „zadeve Peter" se je v zadnjem času zgrnilo že toliko nenavadnih stvari, da je celo „zadeva Scrinzi" dvignila razmeroma malo prahu; toda za nadaljnji razvoj v Avstriji in za njen ugled v svetu je posebno zaskrbljujoče, da se vse skupaj ob omenjeni praksi vedno bolj spreminja v „zadevo Wiesenthal". Torej je treba resno zastaviti vprašanje: Kdo škoduje ugledu — ali tisti, ki nosijo odgovornost za ta nevarni razvoj, ali pa tisti, ki na ta razvoj opozarjajo?

Vprašanja manjšin

postajajo važen mednarodni problem

V madžarskem mestu Bekescsaba blizu madžarsko-romunske meje je bila pred nedavnim mednarodna konferenca o narodnostih, na kateri so številni znanstveniki in predstavniki narodnostnih skupin iz raznih držav razpravljali o etnografskih in drugih vprašanjih narodnih manjšin. Poleg madžarskih znanstvenikov in predstavnikov narodnostnih manjšin na Madžarskem so na konferenci sodelovali tudi predavatelji iz Avstrije, Jugoslavije, Češkoslovaške, Bolgarije, Danske, Sovjetske zveze, Poljske in Nemške demokratične republike.

Prvotno so si prirediteljі začrtali okvir v tem smislu, da bi na konferenci razpravljali le o načelnih in praktičnih vprašanjih etnografskih raziskav narodnosti, vendar pa je delo pozneje preraslo ta okvir: iz disciplinarno zastavljenega zbora se je konferenca spremenila v interdisciplinarno zborovanje, kar je le še povečalo njeno vrednost in zanimivost. Kajti obsegala je vrsto zanimivih predavanj, ki so se bavila s problemi narodnostnih manjšin iz mnogo širšega vidika in so poleg etnografskih obravnavala tudi širšo družbeno, sociološko, pravno in drugo problematiko.

V uvodnih besedah je akademik dr. Ortutay Gyula, predsednik madžarskega etnografskega društva, ki je bilo eden od prirediteljev konference, med drugim poudaril, da so problemi narodnostnih manjšin v Evropi zelo zapleteni in mnogostranski. To je pokazal potem tudi potek zborovanja, ko so bili v predavanjih obravnavani položaj in problematika narodnostnih manjšin v posameznih državah. Avstrijski predstavnik se je bavil s položajem Madžarov, ki žive na Gradiščanskem. Bolgarski predavatelji so razpravljali o kulturi narodnosti kot sredstvu za ohranitev narodnostne zavesti in o kulturnih raziskavah med narodnostmi v Bolgariji. Danski strokovnjak je govoril o tam živečih Poljakih. Predavatelji iz Sovjetske zveze so obravnavali vprašanja Čehov v Moldaviji in obvolških Bolgarov. Zastopnica iz Poljske je govorila o Kašubih, ki žive v poljskem okrožju Bytow. Zelo živahni dejavnosti lužiških Srbov v Nemški demokratični republiki je bilo posvečenih kar pet predavanj. Predstavniki madžarske manjšine na Slovaškem so prispevali zanimive izsledke socioloških raziskav in poučne ugotovitve s področja kulturnega življenja narodnostne skupnosti. Domačini pa so prispevali vrsto predavanj, katerih sestavljalci so bili znanstveni delavci kakor tudi predstavniki posameznih narodnostnih skupnosti na Madžarskem. V glavnem je bilo govora o etnografskih vprašanjih Slovakov, Hrvatov in Nemcev v tej državi.

Posebno zanimanje med udeleženci (ki so posebej izrazili priznanje narodnostni politiki v SR Sloveniji) je vzbudilo predavanje o dvojezičnosti v Slovenji, ki sta ga na primeru madžarske narodnostne skupnosti in njenega naselitvenega ozemlja v Prekmurju skupaj pripravila univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič ter dipl. jur. Ferenc Hajoš, ki je sam tudi pripadnik madžarske narodnosti v Sloveniji. Predavatelja sta prikazala ustvarjanje pristnega dvojezičnega vzdušja v severovzhodnem delu Slovenije, poseljenem s Slovenci in Madžari. Kot bistveni pogoj za popolno jezikovno enakopravnost sta poudarila dvojezičnost v vsem javnem in družbenem življenju. „To je tako dvojezično vzdušje, ko vsakdo zna ali vsaj razume dva jezika, ko vsakdo govori v svojem jeziku, pa se vsi razumejo; ko nikomur ni treba uporabljati drugega jezika, da bi ga drugi ne razumeli." Ob zagotovljenem položaju in pravicah, posebno realiziranem ustreznem zastopstvu narodnosti v celotnem samoupravnem mehanizmu in v tem okviru tudi v planiranju — je bilo ugotovljeno v predavanju — je narodnosti dana možnost, da se upira asimilaciji, ki jo praviloma posebno pospeši urbanizacija.

Konferenca v Bekescsabu je podobno kot lanska manjšinska konferenca v Trstu opozorila na vrsto aktualnih vprašanj narodnosti na splošno in še posebno v Evropi. Ugotovila je, da narodnostna vprašanja postajajo vsebolj zanimiva, razreševanju problemov na tem področju se posveča vse več pozornosti in s tem se ukvarja vse širši krog ljudi. Tako se oblikuje nova veja znanosti, ki se interdisciplinarno ukvarja z vsemi vprašanji narodnostnih manjšin.

Sorodnost s tržaško konferenco pa je bila tudi v tem, da se o manjšinah ni razpravljalo brez manjšin, marveč so imeli predstavniki manjšin tudi tokrat priložnost, da iz različnih vidikov tudi sami neposredno posežejo v obravnavanje lastnih problemov. To prakso, ki se je ponovno izkazala za zelo koristno, bi bilo potrebno tudi v bodoče ohraniti pri podobnih prireditvah. Da pa so take prireditve potrebne in da še bodo, kaže dejstvo, da so udeleženci zanimivega mednarodnega zbora na Madžarskem sprejeli predlog, da bi se konferenca v časovnih presledkih nekaj let trajno ponavljala in da bi za sedež izbrali prav mesto Bekescsaba.

ABSURDNOST IN NESODOBNOST

avstrijskega načina urejanja manjšinskega vprašanja

Znani slovenski odnosno jugoslovanski družbenopolitični delavec dr. Jože Vilfan je v pogovoru z zastopnikom mariborskega Večera zavzel stališče k posameznim vidikom italijansko-jugoslovanske pogodbe o ureditvi mejnih in drugih vprašanj med obema državama. V tej zvezi pa je povedal svoje mnenje tudi o avstrijskem načinu reševanja manjšinskih vprašanj. Poudaril je:

„Že doslej je bila primerjava med Italijo in Avstrijo nekaj, kar je kazalo na absurdnost in nesodobnost avstrijskega načina urejanja manjšinskega vprašanja. Mislim namreč na to, da so Avstrijci dosegli v razmerju z Italijo zelo ugodno rešitev vprašanja Južne Tirolske ali Poadižja. In ob tem je bilo protislovno, da so se hkrati potegovali za pravice južnih Tirolcev kot sestavnega dela svojega naroda, zanikujejo pa elementarne pravice koroškim Slovencem. Sedaj bo vidno še bolj relietno, kako Avstrijci v tem oziru ne znajo najti ustrezne rešitve za koroške Slovence. Italija je sedaj obljubila — in prepričan sem, da bo to tudi izpolnila — slovenski manjšini maksimalno zaščito in da bo hkrati rešila celo vrsto problemov z nami, Avstrija pa po dvajsetih letih mirovne pogodbe še vedno ne uresničuje."

To za Avstrijo vse prej kot laskavo, vendar pravilno oceno njenega načina urejanja manjšinskih vprašanj je podal človek, ki mu manjšinska politika Avstrije gotovo ni tuja. Kajti dr. Jože Vilfan je v povojnih letih sodeloval na pogajanjih, kjer je šlo za avstrijsko državno pogodbo in še posebej za tista njena določila, s katerimi so velesile naložile Avstriji povsem določene obveznosti do slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti.

VELEPOSLANIK VLAHOV:

Še vedno težave

ZLASTI V ZVEZI S ČLENOM 7

Kakor v Celovcu (o tej prireditvi smo poročali v zadnji številki našega lista) in v drugih krajih Avstrije, kjer je zaposleno večje število jugoslovanskih delavcev, tako je bila ob jugoslovanskem dnevu republike tudi na Dunaju uspela proslava, ki jo je priredil Jugoslovanski kulturni in informacijski center v sodelovanju s klubom jugoslovanskih delavcev.

Na prireditvi, na kateri so pod geslom „S pesmijo in plesom — pozdravi iz domovine" sodelovale folklorne skupine iz Jugoslavije, je spregovoril tudi veleposlanik SFRJ na Dunaju inž. Gustav Vlahov. Med drugim je opozoril na probleme v odnosih med Jugoslavijo in Avstrijo. Menil je, da so ti problemi postali nekoliko manjši, da pa so še vedno težave zlasti v zvezi s členom 7 državne pogodbe.

Številne delovne zmage

v počastitev dneva republike

Po vsej širni domovini so narodi in narodnosti Jugoslavije ob koncu minulega tedna praznovali rojstni dan republike. Zvrstile so se neštete proslave, kulturno-umetniške prireditve, športna srečanja in podobne manifestacije. Zaslužni borci in družbeni delavci so prejeli odlikovanja in priznanja, odkrili so spomenike in spominske plošče v spomin padlih borcev narodnoosvobodilne borbe, polagali so vence na grobove partizanov. Zlasti pa so bile številne delovne zmage, s katerimi so počastili dan republike; odprli so industrijske in druge gospodarske objekte ter kulturne in družabne zgradbe, slavili so dograditev vodovodov, električnih omrežij, stanovanj, zdravstvenih ustanov in šol, izročali so v promet nove asfaltirane ceste in druge prometne zveze.

Tudi v Sloveniji so dan republike praznovali s številnimi delovnimi uspehi. Med največjimi je brez dvoma dograditev kliničnega centra v Ljubljani, kjer je bila z oblikovanjem sodobnega koncepta o vserepubliški funkciji in namembnosti te ustanove in z vloženimi 620 milijoni dinarjev, z izoblikovanimi kadri, med njimi tudi svetovnega slovesa, dana strokovna in materialna osnova za najvišjo raven zdravstvenega dela, pedagoške vzgoje novih kadrov in za raziskovalno dejavnost. Ta pomembna delovna zmaga je posvečena 34-letnici partizanske sanitete, 30-letnici delovanja popolne medicinske fakultete v Ljubljani in končno 80-letnici obstoja ljubljanskih bolnišnic. Otvoritvena svečanost je potekala v navzočnosti najvišjih predstavnikov Slovenije.

Med velike pridobitve ob dnevu republike sodi tudi nova tiskarna Mariborskega tiska. V novi tiskarni s površino 20.000 kvadratnih metrov imajo sodobne naprave za ofsetni tisk in kartonažo, sodobno pa so opremili tudi knjigoveznico, stavnico in anilinski tisk. Prav tako v Mariboru so odprli 1600 kvadratnih metrov proizvodnih prostorov v tovarni stikalnih naprav; v mariborskem Kristalu so proslavo dneva republike povezali z otvoritvijo novega obrata v manj razviti sosedni občini Lenart, kjer bodo izdelovali izolacijsko steklo; v mariborski Hidromontaži so odprli novo varilno šolo in prostore za tehnično kontrolo; v Žalcu so dogradili 105 novih stanovanj ter odprli modernizirano križišče na glavni cesti; v Preboldu je bila otvoritev prenovljene osnovne šole in v Šentjurju so dobili nov obrat Alposa za izdelavo živnih cevi, ki bo zaposloval okoli 100 delavcev.

Podobno je bilo tudi v drugih predelih Slovenije. V pokrajini ob Muri so prav tako zabeležili velike uspehe: v Odrancih so odprli sodoben otroški vrtec za podeželske otroke, v Črenšovcih so dobili novo trgovino s tehničnim blagom, v Lendavi pa nove poslovne prostore in skladišča podjetja Indip. V Šmartnem na Pohorju se je praznovanje začelo z otvoritvijo nove zdravstvene postaje; v Brežicah so odprli prenovljene prostore bolnišnice; prvi del nove bolnišnice je dobil tudi Šempeter v novogoriški občini; v Volčji Dragi je bila odprta nova tovarna keramičnih ploščic, v Dobrovem v Brdih pa so odprli novo vinsko klet; v Podnartu in drugih gorenjskih krajih pa so za praznik izročili prometu odseke novih asfaltiranih cest.

Tako kot v Sloveniji pa je bilo tudi v ostalih jugoslovanskih republikah in pokrajinah, kjer povsod so na proslavah, prireditvah in ob gospodarskih zmagah slavili dan republike — praznik skupne domovine Socialistične federativne republike Jugoslavije. To skupnost, zgrajeno v junaškem narodnoosvobodilnem boju, so simbolično manifestirali tudi v Gnjilanah na Kosovem, kjer so „pobrateni Albanci, Srbi, Črnogorci, Turki, Muslimani in drugi" predsedniku Titu znova obljubili, da bodo čuvali in še poglobili bratstvo in enotnost narodov in narodnosti socialistične samoupravne skupnosti Jugoslavije.

Dan človekovih pravic

Prihodnji teden — 10. decembra — bomo po vsem svetu spet obhajali Dan človekovih pravic. Tozadevni sklep je sprejela glavna skupščina OZN leta 1950, ki je s tem priznala Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, sprejeti v Združenih narodih 10. decembra 1948, značaj najvažnejšega dokumenta svetovne organizacije.

V okviru praznovanja Dneva človekovih pravic imajo Združeni narodi kot celota in ima vsaka njihova članica še posebej priložnost, da pregledajo in ocenijo rezultate, ki so bili doslej doseženi pri zavarovanju, razvijanju in izboljševanju človekovih pravic. Hkrati pa je to lahko spodbuda in pregled vsega, kar je bilo doslej storjenega, da bi se zavarovalo dostojanstvo človeka.

Druga svetovna vojna, v kateri je doživelo človeštvo eno svojih največjih tragedij sploh, je pokazala, da miru ni mogoče ohraniti, če se ne spoštujejo človekove osnovne pravice in njegova svoboda. Prav to spoznanje so imeli Združeni narodi pred očmi, ko so v Ustanovni listini izrazili vero v osnovne pravice človeka, ko so podčrtali, da je mednarodno sodelovanje možno le ob razvijanju in krepitvi spoštovanja pravic človeka in njegove svobode. Izrecno je bilo naglašeno, da je splošno in stvarno spoštovanje človekovih pravic in njegove svobode predpogoj za zavarovanje prijateljskih in miroljubnih odnosov med narodi.

Splošna deklaracija o človekovih pravicah obsega trideset členov, ki podrobno opisujejo državljanske, politične, socialne, gospodarske in kulturne pravice. Razglašajo med drugim pravice vsakega človeka — ne glede na raso, barvo kože, spol, jezik, politično ali drugo prepričanje, ne glede na njegov nacionalni ali družbeni izvor, na njegovo imovino ali položaj, ki ga je dosegel s svojim rojstvom ali zaradi drugih okolnosti — do svobode in varnosti svoje osebnosti, do svobode misli, zavesti ali vere, do svobode gibanja v svoji deželi, do svobode zapustitve ali povratka v svojo deželo, do enake pravne zaščite pred sodiščem, do enakopravnosti mož in žena, do dela in zaposlitve, do šolanja in socialnega zavarovanja, do gospodarskih, socialnih in kulturnih dosežkov, do svobode združevanja, do javnih služb v svoji deželi itd.

V zadnjih letih se je vpliv te deklaracije v zavesti sveta neprestano krepil. Deklaracija je postala sestavni del mnogih ustav — ali v celoti ali pa vsaj deloma; v mednarodnem pogledu je v središču vsega, za kar se zavzemajo Združeni narodi. Na vrednotah, ki jih vsebuje omenjena deklaracija, pa so osnovani tudi mnogi zaključki, ki jih sprejemajo na raznih mednarodnih konferencah in zborovanjih. To še v posebni meri velja tudi za vso tisto mednarodno aktivnost, ki je povezana s problematiko narodnih manjšin.

Vendar pa so deklaracije in so svečane izjave eno — vsakdanja načel, vsebovanih v takih deklaracijah. Čeprav bo od tistega 10. praksa je drugo. In ta praksa se pogosto zelo bistveno razlikuje od decembra, ko so Združeni narodi izdali svojo „listino" o človekovih pravicah, kmalu minilo polnih trideset let, se v svetu žal še danes ponavljajo številni primeri očitnega kršenja pravic človeka.

Kričečih primerov kršenja načel Splošne deklaracije o pravicah človeka niti ni treba iskati drugod po svetu, najdemo jih dovolj tudi v naši državi, zlasti v njenem odnosu do narodnih manjšin. Še posebej pa bije načelom te deklaracije v obraz načrt, da bi uresničitev manjšinskih pravic pogojevali s predhodnim ugotavljanjem ali preštevanjem.

Dan človekovih pravic je — kakor že uvodoma povedano — priložnost za pregled in oceno doslej doseženih rezultatov. Naj bi bil letos ta dan še posebej posvečen utrjevanju solidarnostnega gibanja, s katerim bi koroški Slovenci v sodelovanju z demokratičnimi silami večinskega naroda preprečili od nemških nacionalistov zahtevano štetje posebne vrste, ki pomeni hud udarec načelom, vsebovanim v deklaraciji Združenih narodov o človekovih pravicah!

Zbornik gradiva in dokumentov

o problematiki Slovencev v Italiji

V sodelovanju treh založb — Cankarjeve založbe v Ljubljani, Časopisno-založniškega podjetja Primorski tisk v Kopru in Založništva tržaškega tiska v Trstu — je izšel zajeten zbornik z naslovom „Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni". V njem so zbrani razni članki, razprave, analize in drugi dokumenti, v katerih so prikazani pravni, politični, zgodovinski in gospodarsko-socialni vidiki slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, kar brez dvoma predstavlja vir dragocenih podatkov.

Zbornik, ki obsega blizu 700 strani, je pripravil uredniški odbor, v katerem so bili znani strokovnjaki Janko Jeri, Gorazd Kušej, Vladimir Klemenčič in Svetozar Polič. Po vsebini je knjiga razdeljena na dva dela, tako da so v prvem delu zbrani članki, razprave in prikazi o življenju in problemih Slovencev v Italiji, v drugem delu pa so nanizani številni dokumenti, katerih vrednost je tudi v tem, da gre za gradivo, ki doslej še ni bilo sistematično objavljeno.

Kakor ugotavlja Primorski dnevnik, gre pri sedanji publikaciji za posrečen korak v smeri globalnega presega drugega povojnega obdobja v zgodovini slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Prvi takšen poskus je bil zbornik „Slovenci v Italiji včeraj in danes", ki ga je izdal Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu ob lanskoletni mednarodni konferenci o manjšinah v Trstu. Takrat je delo rodilo toliko uspeha, da je bilo skoraj celotno gradivo zdaj ponatisnjeno tudi v sedanjem zborniku. Pač pa je to delo zaradi večjega časovnega razmika in pa zaradi širšega sodelovanja drugih slovenskih strokovnjakov bogatejši po številu razprav in vsebini.

Z največjim številom prispevkov (kar osem jih je) je v zborniku zastopan poznani strokovnjak zlasti za vprašanja Slovencev v Italiji Janko Jeri, ki je tokrat člankom, kateri so bili prej objavljeni v raznih publikacijah, dodal tudi še razpravo „Nekatere prvine narodnostnega položaja ob naši zahodni meji do tržaškega sporazuma 1954" in kratek izvleček iz svoje obsežne knjige „Tržaško vprašanje". Med ostalimi avtorji pa najdemo imena Bogo Grafenauer, Fran Zwitter, Vasilij Melik, Lavo Čermerlj, Vladimir Klemenčič, Drago Druškovič, Svetozar Polič, Ivan Murko, Karel Šiškovič (ki je kot ravnatelj Slovenskega raziskovalnega inštituta v Trstu prav tako prispeval več razprav in člankov), Gorazd Kušej in druga — torej res sami priznani strokovnjaki, tako da je vrednost in kvaliteta zbornika nesporna ne le v ožjem, marveč prav tako tudi v širokem mednarodnem pomenu.

Na tem tudi nič ne spremeni dejstvo, da je vprašanje Slovencev v Italiji z nedavno podpisanim sporazumom med Jugoslavijo in Italijo stopilo v povsem novo obdobje. Nasprotno: sistematično in dokumentirano delo pač ne bo koristilo le preučevalcem, ampak bo še posebno koristno tudi pri nadaljnjem uveljavljanju Slovencev v Italiji v smeri uresničevanja njihovih zahtev po vsebinski in formalni enakopravnosti. Kajti — kakor je v uvodu zapisal predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič — „odnos do manjšine, zagotovitev njene dejanske enakopravnosti ob ustrezno razvitih oblikah pravne in druge zaščite je merilo splošne demokratične zrelosti družbe. Ravnanje z manjšinami je torej odsev dosežene stopnje splošne družbene osveščenosti . . ." Tega se bo morala zavedati in v tem smislu ravnati tudi Italija, ko bo v smislu sporazuma uresničevala „maksimalno možno zaščito" slovenske narodnostne manjšine.

In uresničenju teh konceptov bo gotovo tudi služil zbornik „Slovenci v Italiji po drugi svetovni vojni".

175-letnica rojstva

pesnika Franceta Prešerna

Ta teden — 2. decembra — smo obhajali 175. obletnico rojstva največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. V njegovih pesniških stvaritvah je naš jezik dosegel svoj vrh; s Prešernom smo se Slovenci uvrstili med kulturne narode Evrope.

Večno žive in globoko programatične so besede, ki jih je izpovedal v svoji Zdravljici: . . . Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat' dan, da, koder sonce hodi, prepir iz sveta bo pregnan, da rojak prost bo vsak, ne vrag, le sosed bo mejak . . .

Nagrade AVNOJ

Ob dnevu republike podelijo v Jugoslaviji vsako leto nagrade AVNOJ kot najvišja priznanja za ustvarjalnost in delo v prid razvoja SFR Jugoslavije. Med letošnjimi dobitniki nagrade AVNOJ so trije Slovenci. Iz utemeljitve odbora za podelitev nagrad AVNOJ povzemamo naslednje podatke:

● Kipar Zdenko KALIN je umetnik čistega kiparskega izraza. Dosegel je visoko stopnjo umetniške zrelosti; njegova največja odlika je resnična humanost in prepričljiva kiparska uresničitev. Med drugim je ustvaril tudi več spomenikov s tematiko NOB in povojne obnove.

● Prof. dr. Stane KRAŠOVEC je mednarodno priznan strokovnjak s področja ekonomskih znanosti, o čemer priča več kot sto bibliografskih enot, velika pa je tudi njegova angažiranost v znanstveno-organizacijskem pogledu. Poleg obsežnega dela doma je bil tudi svetovalec FAO za Afriko.

● Akademik dr. Bratko KREFT je izjemna osebnost umetnika in revolucionarja; z enakim žarom je ustvarjal kot pisatelj, kritik, gledališki teoretik in praktik. Njegovo delo je vedno imelo velik odmev po vsej Jugoslaviji in tudi v tujini. Osrednji problem, ki zanima Krefta, je odnos človeka do družbe in revolucije.

AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA

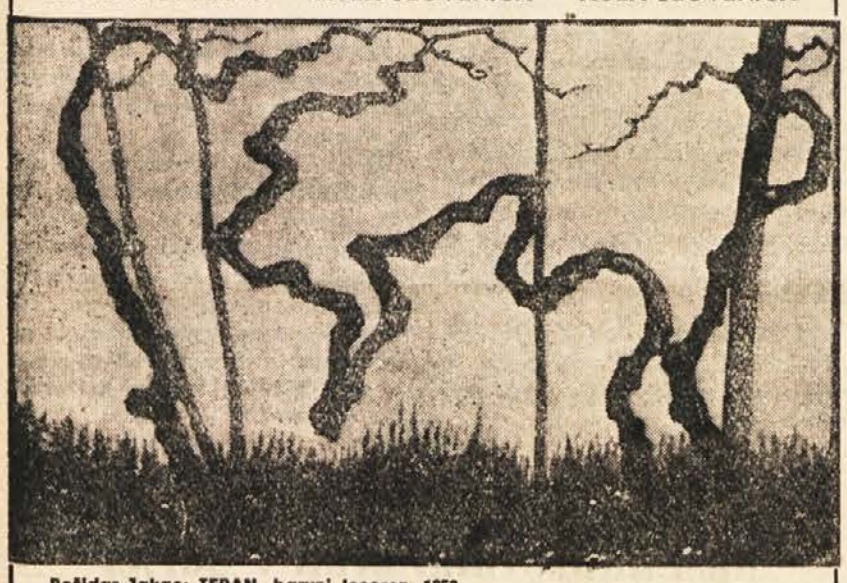

Božidar Jakac: TERAN, barvni lesorez, 1950

Opozarjamo, da je razstava grafike Božidarja J a k c a odprta le še danes, 5. decembra 1975, in sicer med 13. in 17. uro.

AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA

Uspel filmski večer

v dvorani „aula slovenica"

„Aula slovenica" v novem slovenskem zadružnem centru v Celovcu, ki je v svoji razmeroma kratki življenjski dobi prizorišče že tretje umetniške razstave, se uspešno razvija tudi v splošno prireditveno dvorano. Obetajoč korak po tej poti je bil narejen ta torek, ko je bil v dvorani filmski večer, prirejen v sodelovanju s Slovensko prosvetno zvezo; obetajoč tudi zato, ker je bil obisk izredno zadovoljiv, in še posebej, ker se je prireditve udeležila predvsem mladina, o kateri je dr. Mirt Zwitter v pozdravnih besedah izrazil upanje, da se bo morda že v doglednem času v tej dvorani tudi sama predstavila s svojo dejavnostjo.

Videli smo najprej dva umetniška filma o umetniku Božidarju Jakcu in njegovem delu. Z zlato medaljo beneškega bienala umetniških filmov nagrajeni film Metoda Badjure je v barvah prikazal kraje in ljudi, med katerimi je Jakac živel in ustvarjal. V njegovih stvaritvah smo spremljali umetnika na njegovih popotovanjih v tujih deželah in predvsem doma, kjer povsod so nastajala njegova mojstrska dela.

Črnobeli film Žike Spasiča predstavlja Božidarja Jakca v tisti dobi, ko je „z risbo in grafiko izpovedal veliki čas" — dobo narodnoosvoboditelne borbe jugoslovanskih narodov. Posebej je ta film v govorici Jakčeve umetnosti prikazana pot odposlancev slovenskega naroda iz svobodnega Roga v osrčje Bosne, na zasedanje AVNOJ v Jajcu, kjer je Jakac ustvaril tudi vrsto zgodovinsko pomembnih portretov in drugih umetniških dokumentov.

Za zaključek pa je sledil še barvni film o stari gorenjske ohceti, v katerem je starodavni običaj ovekovečen ob sodelovanju in ob pesmi znanega Slovenskega okteta ter v čudoviti barvitosti gorenjskih narodnih noš.

ANTON SVETINA:

5

Iz zgodovine Pliberka in okolice

Dne 15. maja 1361 so dali Auffensteini grad Pliberk z deželskim sodiščem kakor tudi grad Guštanj ter ozemlje v Mežici, Črni in Javorju deželnemu knezu kot fevdalnemu gospodu nazaj. Od tega časa dalje je bila usoda Pliberka, Guštanja in Črne povezana med seboj. Po padcu Auffensteinov so prišle vse tri gospoščine v last deželnega kneza. Leta 1381 so bile vse tri gospočine zastavljene plemenitemu Tybein, 1489 je upravljal gospoščino Pliberk s Črno Reinprecht pl. Reichenburg, medtem ko je bil Guštanj leta 1458 v zastavni posesti Friderika Varl, 1489 Friderika Lamberger in 1491 Kanrada Auer. Šele v letih 1510 in 1512 so bile vse tri gospoščine zastavljene Apoloniji, vdovi po Julijanu grofu Lodronu, leta 1523 pa so prišle te gospoščine v zastavno posest njene hčerke Ane Marije in njenega moža Andreja barona Ungnad. Leta 1601 pa je bila gospoščina Pliberk prodana Ivanu Ambrožu grofu Thurnu."

Poglejmo še, kaj pravita Jaksch in Wutte o mestu Pliberk samem: „Že v listini z dne 9. maja 1228 se omenja kraj Pliberk kot forum in je v listini že tudi imenovan iudex fori. Pliberk je dobil mestne pravice dne 15. novembra 1370 od avstrijskih vojvod Albrechta III. in Leopolda III. Pliberški mestni pravni red je dobesedno enak pravnemu redu mesta Šent Vid iz leta 1338, le določbe o rokodelcih in gostilničarjih so v pliberškem mestnem redu nove. Pliberško meščanstvo je prejelo pravico do izvolitve mestnega sodnika iz svojih vrst šele leta 1393 od vojvode Albrechta III. Leta 1573 je prišlo med zastavnim lastnikom gospoščine Pliberk in med pliberškim meščanstvom do spora zastran mej mestnega pomirja, ker je zastavnik priznal mestno pomirje le znotraj mestnega obzidja. Nadvojvoda Ferdinand II. je leta 1596 odločil ta spor v prid meščanstva."

Župnija Pliberk se omenja že leta 1241, je pa v tem času podružnica prafare Šmihel pri Pliberku, kar je izkazano še za leto 1362. Tudi ob nastanku ljubljanske škofije leta 1461 je župnija Pliberk še filiala župnije Šmihel, kmalu nato pa je prevzela župnija Pliberk vodilno mesto za pliberško cerkveno okrožje, ker se pliberški vikarji podpisujejo v 16. stoletju že stalno kot škofijski komisarji.

Še nekaj besed o etimologiji imena Pliberk, nemško Bleiburg, v času naših zapisov v arhivskih virih dosledno pisano Pleyburg, nekajkrat tudi Pleyberg. Kranzmayer trdi pri razlaganju koroških krajevnih imen tole: „Leta 993—1000 ime Liupicdorf, tj. vas Slovenca Ljubeka, 1228 Pliburch; ni pa izključeno, da ima to ime dvojni pomen, ali grad ob svinčenem hribu ali pa izhaja beseda iz srednjevisokonemške besede blide, tj. ‚vesel, ljubek'. Primerjaj Liupic s slovenskim ‚ljub', na kar spominjajo imena sosednjih krajev Libič, Libuče, ki so v zvezi z besedami ‚ljub', nemško ‚lieb', ter izginula, listinsko dokazana Minneburg, sestavljena iz besed minne = ljub in grad." Ali ima Kranzmayer prav ali ne, prepuščam presoji etimologov.

Župna cerkev v Pliberku je bila posvečena apostoloma Petru in Pavlu. V cerkvi je bila kapela sv. Janeza Krstnika, s katero je bil združen beneficij sv. Janeza Krstnika. Za ta beneficij je imel deželni knez prezentacijsko pravico. Ta beneficij je donašal beneficiatu precejšnje dohodke, kakor to izvemo iz popisa inventarja, ki ga je sestavil dne 9. junija 1586 Viljem pl. Methniz, takratni zastavni lastnik gospoščine Pliberk, na ukaz koroškega deželnega vicedoma Ivana pl. Bastreja ob priliki prevzema tega beneficija po takratnem pliberškem vikarju Janezu Wolfu, ki ga je za ta beneficij prezentiral nadvojvoda Karl. Inventar je obstajal: 1. Iz stare zidane hišice v mestu v bližini župnišča, ki pa se vsa s streho vred podira, z vrtom poleg nje. 2. Iz šestih podložniških kmetij in dveh domcev. Hube posedujejo Janez Gros, Blaž Segmeister ali Weit, Andrej Kaleb, Lampret Kristan, Toni Ginšek in Kašpar Vunčelejk, domca ob potoku Bistrica pa Valentin Kralj in Valentin Podlipnik. 3. V kapelici ni ničesar drugega kot dva medeninasta svečnika in nekaj raztrganih prtov.

Okoli pliberške farne cerkve se je razprostiralo mestno pokopališče, ki je bilo obzidano. Na enem delu pokopališča je bila postavljena kostnica. V njej je bil oltar sv. Mihaela in se je tu vršila služba božja le enkrat na leto na dan sv. Mihaela 29. septembra.

K pliberški župniji je spadalo deset podružnic in sicer 1. Cerkev Marijinega oznanjenja v Nonči vasi (Einersdorf, omenjena leta 1489). 2. Cerkev sv. Marjete na Dobravi (Šmarjeta, St. Margareten am Forst, omenjena leta 1430). 3. Cerkev sv. Andreja v Spodnjih Libučah. 4. Cerkev sv. Bartolomeja v Srednjih Libučah. 5. Cerkev sv. Jurija v Zgornjih Libučah. 6. Cerkev sv. Sebastijana v Dobu (Aich). 7. Cerkev Božjega groba pri Cirkovčah (sezidana med leti 1670 do 1680). 8. Cerkev sv. Ožbolta v Mežici (v drugi polovici 18. stoletja postane samostojna župnija). 9. Cerkev sv. Danijela v Šent Danijelu (postane istotako v drugi polovici 18. stoletja samostojna župnija). 10. Cerkev sv. Ulrika na Strojni.

V pliberškem gradu se je nahajala grajska kapela, pri kateri so grofje Auffensteini ustanovili leta 1362 benficij sv. Pavla, ki je bil združen z dohodki iz temu beneficiju dodeljenih podložnih kmetij. Za časa reformacije so v tej kapeli pokopavali protestante in je bila leta 1620 na novo posvečena, kakor bomo pozneje videli.

Župnija Pliberk je bila po svoji velikosti in po številu faranov ena največjih koroških župnij. Koroški zgodovinar Gotbert Moro navaja pri opisovanju zgodovine vseh koroških župnij, da župnija Pliberk meri 75,69 kvadratnih kilometrov. Pri tem pa ni upošteval, da so k župniji Pliberk takrat spadali tudi predeli, ki ležijo sedaj na jugoslovanskem ozemlju, tj. Mežica in Šent Danijel. Zgodovinar Moro izpušča pri opisovanju zgodovine koroških župnij tudi vse ostale župnije, ki se sedaj nahajajo v Jugoslaviji. Število faranov se je sukalo, kakor bomo pozneje videli, med 4000 do 5000, po odcepu župnij Mežica in Šent Danijel v drugi polovici 18. stoletja pa med 3200 do 3500.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Kulturniki iz matične dežele bili gostje SPD „Zarje“ v Železni Kapli

Prejšnjo nedeljo opoldne smo v Železni Kapli spet imeli kulturno prireditev. To je brez dvoma zgovorno potrdilo za aktivno kulturno dejavnost v našem kraju in tudi za zanimanje s strani prebivalcev v Železni Kapli in bližnji ter širši okolici. Pobudnik te močne kulturne razgibanosti je odbor Slovenskega prosvetnega društva „Zarja" v Železni Kapli, ki je letos že zgodaj pričelo z jesensko oziroma zimsko prosvetno sezono, saj ima za seboj že vrsto uspelih prireditev. Tako je 23. novembra „Zarja" vabila v farno dvorano, kjer je imela v gosteh prosvetaše Prosvetnega društva „France Prešeren" v Vojniku na spodnjem Štajerskem.

Gostje iz Vojnika so med nas prišli z bogatim kulturnim sporedom, katerega je izvajalo nad sedemdeset oseb. To je bila godba na pihala, pevski zbor ter recitatorska skupina. Pokazali so nam odlično kulturno žetev svojega dela in nam tako demonstrirali kaj se v Vojniku dogaja na kulturnem področju. Gostom je v imenu SPD „Zarja" izrekel dobrodošlico predsednik Peter Kuhar, ki je občinstvu obrazložil kako je prišlo do prijateljskih vezi med prosvetaši tu in onstran meje. Prve stike so navezali ob odkritju spomenika padlim partizanom na Komlju in to z edinim preživelim borcem te bitke, tovarišem Bojanovičem. To je bilo v letu 1972, v času zloglasnih pogromov na dvojezične napise, ko je naša vez z matičnim narodom bila še bolj utrjena. S toplimi besedami se je za pozdravne besede zahvalil tajnik ZKPO Celje tov. Štefan Žvižej, ki je želel v boju za pravice koroških Slovencev mnogo uspeha.

Kot že povedano so gostje izvajali pester in zanimiv spored. Vsi so navdušili, godba na pihala, pevski zbor in recitatorji. Tako je vsak udeleženec prireditve prišel na svoj račun. Vzdušje v dvorani je bilo prijetno in čutila se je vez med izvajalci in občinstvom, ki je bila izredno prisrčna.

Radi bi še povedali, da so naši prijatelji prišli ravno takrat v Železno Kaplo, da so se lahko na lastne oči prepričali, v kakšnem vzdušju živimo koroški Slovenci. Videli so namreč pomazana slovenska poslopja. V „spomin" na gostovanje v Kapli so odnesli domov črno pomazane plakate, ki so vabili prav na njihovo prireditev.

Škoda je le, da se je kljub prizadevanjem organizatorjev tokrat v dvorani nabralo manj obiskovalcev kot po navadi in to ravno tedaj, ko se nam je nudil tako odličen program. Za izredni kulturni užitek, ki smo ga bili deležni, se nastopajočim iskreno zahvaljujemo, zlasti tajnici nastopajočega društva, ki je odlično podajala spremne besede in tako še bolj popestrila spored. Bratsko srečanje so predstavniki obeh društev oficialno zaključili na partizanskem grobišču v Železni Kapli, kjer so gostje položili venec nato pa smo s skupno pesmijo žalostinko počastili spomin padlih junakov.

Na povratku v domovino smo drage goste spremili do gostišča Wutte v Veselah, kjer je bilo še prijetno razpoloženje. Kar prehitro je minil čas, ko smo se morali posloviti od naših prijateljev z željo, da bi se kmalu spet srečali.

ČESTITAMO

Pred nedavnim sta zakonca Florijan in Marija Lapuš iz Psinje vasi obhajala zlato poroko.

Lapuša poznamo kot neumornega borca za pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Posebne zasluge ima na zadružnem področju, kjer osrednji zadružni organizaciji, Zvezi slovenskih zadrug, predseduje že mnogo let.

K zlati poroki iskreno čestitamo z željo, da bi jubilanta še dolgo uživala srečo in zadovoljstvo v zakonu.

Sprejem ob Dnevu republike

V počastitev največjega jugoslovanskega praznika — Dneva republike — je jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej priredil prejšnji četrtek sprejem v mestni hiši. Sprejema so se udeležili številni predstavniki političnega, kulturnega in gospodarskega življenja z deželnim glavarjem Wagnerjem na čelu. Močno zastopani so bili predstavniki slovenskih narodnih, kulturnih in gospodarskih organizacij na Koroškem.

Čisto naravno je bila osrednja tema na sprejemu vprašanje slovenske narodne skupnosti na Koroškem. V tozadevnem razgovoru z deželnim glavarjem je generalni konzul Lubej poudaril, da je za njegovo državo rešitev odprtih vprašanj v zvezi s členom 7 državne pogodbe možna samo v sporazumu s prizadetimi.

Koroški umetniki razstavljajo v Slovenj Gradcu

Pretekli petek so v Slovenj Gradcu odprli prodajno razstavo del koroških umetnikov v galeriji nove prodajalne Mladinske knjige, ki je bila pred nedavnim odprta.

Razstava je, kot že zapisano, prodajna in predstavlja umetnike s koroškega območja z obeh strani meje. Tako je v izredno primernih prostorih zbrano lepo število del likovnih umetnikov, slikarjev in kiparjev od Karla Pečka, Jožeta Tisnikarja in drugih, medtem ko zamejsko Koroško zastopajo v svojimi deli Jože Boschitz, Gustav Januš in Zorka Weiss. Koroške slikarje je organizirala Slovenska prosvetna zveza skupno z ravnateljem galerije tovarišico Turičnikovo, kar je spet ena izmed nadaljnjih poti tesne povezanosti med kulturnimi ustanovami v Slovenj Gradcu in Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu. Slednja se stalno prizadeva, da domačim likovnim umetnikom nudi boljše razvojne možnosti.

Otvoritvi je prisostvovalo lepo število ljubiteljev likovne umetnosti. Ob tej priložnosti sta pisatelj Niko Kolar in pesnik Andrej Kokot prebrala nekaj iz svoje literature. Slednji je hkrati bil navzoč tudi kot predstavnik Slovenske prosvetne zveze.

Priporočamo, da si razstavo, ki je bila odprta v okviru Dneva republike, ogledajo tudi rojaki s te strani Koroške, zakaj razstavljena so izredno kvalitetna dela. Ob tej priložnosti si obiskovalci lahko še ogledajo veliko mednarodno likovno razstavo v umetnostnem paviljonu, posvečeno 30-letnici Organizacije združenih narodov.

Nov gozdni zakon

Novi gozdni zakon, ki so ga letos sprejeli, daje „vandrovcem" in planincem večje prostosti gibanja v gozdnih predelih. Uživalci teh večjih prostosti pa imajo zaradi tega tudi stroge dolžnosti, ki jih je treba spoštovati. Pri izvajanju teh dolžnosti igrajo važno vlogo tudi naše planinske organizacije, ki stremijo za tem, da vse svoje člane in tudi vse tiste, ki radi hodijo v gozdove, opozarjajo in vzgajajo, da se v gozdovih zadržujejo pravilno. Ta pravilnost pa je v tem, da se v gozdovih ohrani čisto in zdravo okolje. Glavne točke, ki jih je treba pri tem upoštevati so sledeče:

- Ne blodimo na „divje" po gozdovih, temveč se držimo cest in kolovozov, prav posebno pa markiranih poti.
- Ne razgrajajmo, kričimo in žvižgajmo, zlasti v času ko je lov, ker s tem preplašimo divjad.
- Pazimo na čistočo. Pri tem mislimo na to, da po malici, v naravi zapustimo čisto okolje.
- Ne delajmo ognja v gozdu in pazimo pri kajenju, da ogorek ne povzroči požara.
- V visokih gorah ne smemo prožiti kamenja v dolino, ker s tem lahko ogrožamo človeka in živali; in ne nazadnje,
- spoštujmo čudovito tihoto narave, katere čar hočemo vsi uživati.

Za pravega ljubitelja narave so ta navodila čisto odveč, ker je to zanj samo po sebi umevno, žal pa je danes še mnogo ljudi, ki so popolnoma skregani z etiko, zanje pa zato tembolj veljajo ta navodila.

Reka pri Št. Jakobu v Rožu

V četrtek 20. novembra smo na šentjakobsko pokopališče pospremili najstarejso občanko Strojevo mater z Reke pri Št. Jakobu. Umrla je po daljšem trpljenju v častitljivi starosti 97 let. Ljudje pravijo, da bi prav gotovo dosegla sto let, če je ne bi pred meseci doletela tragična nesreča, da je padla na stopnicah in si zlomila nogo v kolku. V bolnišnici so ji v poškodovano kost zabili žebelj in jo poslali domov, kjer je neznosno trpela, ker ni mogla vstati. V torek 18. novembra je bila končno rešena trpljenja.

Strojeva mati izvira iz znane Lebnove družine iz sosednjih Pulpač (na nasprotni strani Drave). Vse življenje je težko delala, zlasti takrat, ko so pri Stroju še imeli mlin, ki je zalagal daleč naokoli kmete in druge potrošnike z moko. Najtežji udarec v njenem življenju pa je bila izselitev njenih sorodnikov v drugi svetovni vojni. Ta nesrečni dogodek jo je tako prevzel, da ga je imela stalno v mislih in besedi. Čeprav je od takrat minulo več kot 30 let, jo je ta mora še vedno vznemirjala, lahko bi rekli do zadnjega dne. Njeni sorodniki so ji v njenem težkem času z veliko ljubeznijo stregli in ji pomagali lajšati trpljenje.

Od Strojeve matere se je poslovilo mnogo pogrebcev, kar dokazuje, da je bila zelo priljubljena in spoštovana med občani. Vsem, ki so Strojevi materi stregli in ji v zadnjih mesecih lajšali trpljenje, velja prisrčna zahvala. Pogrebni obred je opravil domači župnik, ki jo je v poslovilnih besedah označil kot zvorno ženo, ki je v dobrih in slabih časih ostala zvesta tradicijam svojega ljudstva.

Strojevo mater bomo ohranili v lepem spominu, sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Gostovanje bilčovskih igralcev v Dobrli vasi

„Mi smo Jezusovi apostoli, jemljemo bogatim in dajemo revnim". S temi besedami so „Jezusovi apostoli" v Würzburgu, kjer se je to dogajalo, začeli vsako njih tajno sejo v kleti mežnarije. Hudi časi so bili po drugi svetovni vojni in to ne samo v Würzburgu v Nemčiji, temveč povsod po Evropi, kjer so padale bombe in je pustošila vojna. Za mnoge tedaj skoro ni bilo nič za jesti in nikjer tople sobe, da bi se ogreli.

S pomočjo zasedbenih sil, ki so, vsaj na zahodu imele vsega v izobilju in s tihim prizanašanjem oblasti, se je razvilo črnoborzijanstvo, ki je privedlo do tega, da so kmalu nekateri, ki so se „znašli" imeli vsega dovolj, zato pa drugi toliko manj.

To stanje se je nekaterim mladincem-šolarjem v Würzburgu zdelo krivično in sklenili so, da bodo jemali bogatim in dajali revnim. Ker jih je bilo 12 in ker so delali dobro, so se imenovali „Jezusovi apostoli". Dali so si tudi imena svetih apostolov. Kar so jemali, niso smatrali za tatvino, ker niso vzeli zase, temveč so vse dali revnim in tako poskušali izravnati krivico, ki jo je ustvarila nepopolna človeška družba.

Kar so skrivaj vzeli, so potrdili s pismenim potrdilom. In kar so dali, so dali skrivaj in priložili listek: To vam pošiljajo „Jezusovi apostoli". Vse mesto je govorilo o njih. Eni so jim bili hvaležni in jih občudovali, drugi pa so jih preklinjali in jim želeli, da bi jih pozaprli. Pri neki taki „tatvini" so bili zasačeni in morali so pred sodnika.

Da se vrnemo k igri sami. Imeli smo priložnost videti moderen način igranja. Dvorana je bila sodnijska soba. „Tatovi" so sedeli med nami in iz dvorane so hodili na oder pred sodnika. Mi vsi drugi pa smo bili sodnijski opazovalci.

Sodnik jih je moral oprostiti, ker so dokazali, da niso jemali zase in da so jemali in dajali samo zato, ker jih je nepopolna človeška družba k temu prisilila. Izkazalo se je, da je samega sodnika sin bil med apostoli. Čestitamo vsem mladim igralcem iz Bilčovsa in seveda tudi sodniku in črnoborzijancu za odlično podane slike. Tudi besedilo so vsi igralci obvladali odlično, tako da smo imeli vtis resničnega dogajanja. Prav posebno pa čestitamo režiserju Hanziju Weissu za odlično režijo in da mu je uspelo držati skupaj vse „škrate", kot jih je imenoval in ki so „živi kot sršeni". K lepemu uspehu je pripomogla tudi prvovrstna scenarija, ki jo je napravila prof. Zorka Weiss. Zahvaljujemo se vam za uspelo prireditev in vam želimo še mnogo uspeha. Dobrodošli.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na veseloigro v treh dejanjih

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

po avtorju: Petrovič-Ovsenk ki bo v soboto 6. decembra 1975 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostujejo: Igralci KUD „Tone Šifrer" iz Žabnice pri Kranju.

Režija: Silvo Ovsenk

Ljubitelji odrske umetnosti in zdravega humorja prisrčno vabljeni!

Naši književniki brali v Gorici

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu poleg stikov z organizacijami v matični Sloveniji, goji tudi tesne vezi s slovenskimi ustanovami v Italiji, kjer živi mnogo pripadnikov slovenskega naroda.

Ena izmed teh ustanov je Slovenski mladinski center v Gorici, ki ima svoj sedež v slovenskem Dijaškem domu. Imenovani krožek se je obrnil na Slovensko prosvetno zvezo z vabilom, da organizira slovenske književnike, da sodelujejo na proslavi 29. novembra. Povabljeni so bili književniki Anita Hudl, Gustav Januš, Andrej Kokot in Valentin Polanšek.

Organizatorji so pripravili lepo proslavo, ki je bila v prostorih Dijaškega doma v Gorici. Pozdravni govor je imel Marko Marinčič, ki je naglasil velik pomen povezanosti zamejskih Slovencev z matičnim narodom, ki je prav v času NOB pokazal svojo življenjsko moč in je mladim še danes simbol antifašizma. Nato je gostom s Koroške dal besedo goriški pesnik Ace Marmolja. Najprej je bral pesnik Andrej Kokot, nato pisateljica Anita Hudl in pesnik Valentin Polanšek, medtem ko je pesmi zadržanega Gustava Januša prebral David Sošol. Naši književniki so pri številnem občinstvu, med katerim je bilo tudi mnogo odraslih, bili deležni lepega sprejema, saj so s svojimi deli razkazali bolečino, pa tudi odpor trajnemu zatiranju slovenskega človeka na Koroškem, s tem pa tudi svojo odločnost, da slovenski človek ob Zilji in Dravi ne bo klonil šovinističnemu pritisku.

Proslavo je zaključil moški zbor „Soča" iz Nove Gorice, ki je zapel vrsto borbenih in narodnih pesmi. To je bil res lep manifest povezanosti Slovencev s Koroške, Italije in Slovenije.

Ob tej priložnosti je treba še zapisati, da bodo v soboto 13. decembra v Trstu odprli likovno razstavo koroških umetnikov in to v organizaciji Slovenske prosvetne zveze v Trstu, Kluba Mladje in Slovenske prosvetne zveze v Celovcu. Razstava bo v prostorih slovenskega kulturnega doma v Trstu, po otvoritvi razstave bo še literarni večer s slovenskimi avtorji s Koroške.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli vabi na spevoigro

MIKLAVŽ PRIHAJA

v nedeljo 7. decembra 1975 ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

Gostujejo igralci SKD Globasnica.

K številni udeležbi vabi mlade in odrasle *odbor*

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Seminar na ljubljanski univerzi

Včeraj se je na ljubljanski univerzi pričel seminar o raziskavi visoke šole. Seminar, ki se nadaljuje v Portorožu, je viden izraz do sedaj bolj tihega sodelovanja med posameznimi inštituti, ustanovami ter osebnostmi celovške in ljubljanske univerze. Kmalu po ustanovitvi celovške univerze je vodja stolice izobraževalne znanosti prof. van Trotsenburg navezal stike z ljubljansko univerzo, ki so se polagoma širili. Pred nedavnim je rektor ljubljanske univerze prof. Milčinski bil na oficielnem obisku na celovški univerzi, pred nedavnim se je udeležil tudi svečanosti celovške univerze ob pričetku novega študijskega leta. Že obstoječe sodelovanje med obema znanstvenima ustanovama se bo še poglobilo, kar je eden izmed glavnih ciljev sedanjega seminarja.

Zanimanje članov celovške univerze za probleme slovenskega in seveda tudi jugoslovanskega visokega šolstva se izraža tudi v sodelovanju slovenskih in jugoslovanskih strokovnjakov pri strokovnih revijah, ki jih izdaja celovška univerza. Gre pri tem za pretakanje osnovnih informacij v visokem šolstvu v Jugoslaviji. Posebnega zanimanja je seveda deležen jugoslovanski model samoupravljanja na področju univerz in univerzitetnih ustanov. V štirih letih tihega sodelovanja je bila tako ustvarjena potrebna osnova za sodelovanje na vseh področjih. Že konec maja 1975 so v to sodelovanje vključili tudi študente. Na tekočem seminarju sodeluje tako s celovške kot ljubljanske strani celotna struktura obeh univerz. To se pravi, da se seminarja udeležujejo tako profesorji in asistenti kot študenti.

Celovška univerza ima na osnovi ustanovnega statuta nalogo, da posveti posebno pozornost problemom visokošolske didaktike kot problemom visokega šolstva nasploh. Prav o tej problematiki je govora na seminarju. Osnovne informacije o reformi visoke šole bosta na današnjem delovnem zasedanju podala prof. Kornhauser in tov. Pal s strani ljubljanske univerze ter prof. van Trotsenburg s strani celovške univerze. Na programu zasedanja je nadalje informacija o sistemih štipendiranja v obeh deželah in razgovor o problemih medkulturnega sodelovanja. Udeležence seminarja bodo informirali tudi o sodelovanju s Slovenijo. O tej problematiki so se pogovarjali že na prvem četrtkovem razgovoru profesorji obeh univerz. Medtem ko so se profesorji celovške in ljubljanske univerze razgovarjali o konkretizaciji sodelovanja, so študenti celovške univerze obiskali radio Student ter se seznanili z zastopniki slovenske študentske mladine. V nedeljo je na programu ekskurzija po Sloveniji.

O poteku in rezultatih sodelovanja bomo še poročali.

Komunalni problemi občine Vrba

Na občinski seji občine Vrba v četrtek 7. novembra so imeli zelo obširen program dnevnega reda. Župan dipl. trg. Petrisch (ÖVP) je med drugim poročal, da so namestniku deželnega glavarja Frühbauerja poslali brzojavko, v kateri zahtevajo, da bi bile vse občine ob Vrbskem jezeru s posvetovalnim glasom zastopane pri razgovorih o izbiri cestnega obvoza mesta Celovca. Glede tujskega prometa je povedal, da se je število nočnin v primerjavi z lanskim letom zvišalo za 5,7 %. V letošnji poletni sezoni so našteli 792.570 nočitev.

Prispevek za pospeševanje turizma so soglasno zvišali od do sedaj 25 do 35 grošev na posamezno nočitev. S tem v zvezi je občinski odbornik Bulfon (SPÖ) pripomnil, da je treba v glavnem pospeševati turizem ob jezeru in manj v ostalih vaseh občine Vrba. Bulfon je s svojo pripombo verjetno dregnil v osje gnezdo.

Ker bodo Avstrijske zvezne železnice začele z gradnjo drugega tira na progi Vrba—Podravlje, je pristojni referent za ceste Kattnig (SPÖ) predlagal, da bi v Lipi zgradili ob tej priložnosti cestni podvoz. Kattnig je to utemeljil s tem, da bi koristniki nekdanje zvezne tržaške ceste imeli varnejši prehod z nepotrebnim čakanjem pred zapornicami. Stroške za izgradnjo podvoza bi nosile Avstrijske zvezne železnice. V teku diskusije je Bulfon opozoril na podoben problem v Vrbi in sicer pri železniškem prehodu dvorske ceste (Kranzlhofenstraße), ki je še bolj frekventirana in ima poleg tega še to prednost, da ne bo treba odkupiti zemljišča, medtem ko bo občina samo za odkup zemljišča v Lipi morala odšteti okrog 600.000 šil.

Posebno živahno je bilo na seji, ko je predsednik nadzornega odbora Tschebul (FPÖ) poročal o raznih finančnih težavah, ki tarejo občino. Tako so na primer gradbeni stroški izgradnje nove čistilnice za žito v Ločah (zaradi kanalizacije so morali staro odstraniti) presegli za 120.000 šilingov predvideno ceno. Tudi pri obnovi otroškega vrtca so gradbeni stroški za 100.000 šil. presegli višino ponudbe. Pristojni strokovnjak inž. Gartner je to utemeljil z nepredvidenimi težavami, ki so nastale pri obnovi otroškega vrtca.

Z 20 proti 6 glasovi in enim glasom vzdrževanja od glasovanja je bil sprejet sklep, da bo naročilo za načrtovanje trga pred bančnim poslopjem Volksbanke v Vrbi dobil arhitekt Bucher. Profesorju Helmutu Scharfu so za njegove zasluge soglasno sklenili, da mu podelijo častni prstan občine Vrba.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje" vabi na veseloigro v treh dejanjih

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

v nedeljo 7. decembra 1975 ob 14.30 uri v dvorani pri Cingelcu na Trati.

Gostujejo: Igralci KUD „Tone Šifrer" iz Žabnice pri Kranju.

Režija: Silvo Ovsenk

Ljubitelji zdravega smeha in veselega razpoloženja prisrčno vabljeni!

Odbor

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na gostovanje Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru z Bratka Krefta komedijo

KRANJSKI KOMEDIJANTI

v ponedeljek 8. decembra 1975 ob 14.30 uri v Mestnem gledališču v Celovcu. Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, voditeljih Farne mladine, v pisarni KKZ (tel. 0 42 22/84 3 58) in eno uro pred predstavo v Mestnem gledališču.

Koroška podelila kulturno in pospeševalne nagrade

Danes je koroški deželni glavar Wagner v zrcalni dvorani poslopja koroške deželne vlade slovesno podelil kulturno nagrado Koroške in štiri pospeševalne nagrade.

Kulturno nagrado je prejela pisateljica Dolores Vieser-Aichbichler, pospeševalne pa prof. Alois Brandstetter, Peter Krawagna, dr. Gerfried Leute in Jožef Ropitz.

Kulturno nagrado je Koroška podelila tokrat že petič. Po Johannes Lindnerju je Dolores Vieser druga, ki je prejela kulturno nagrado za literaturo. Dolores Vieser, rojena 1904 v Hüttenbergu, je postala popularna z njenimi romani in zgodbami. Za svoje delo je prejela že celo vrsto priznanj in nagrad. Prof. Alois Brandstetter je prejel pospeševalno nagrado za literaturo. On je po rodu iz Zgornje Avstrije, znan pa je postal kot romanopisec. Močno se prizadeva, da pridejo tudi mlajši avtorji do besede. Peter Krawagna, ki je prejel pospeševalno nagrado za upodabljajočo umetnost, je znan slikar, ki je razstavljal na številnih domačih in tujih razstavah. V posesti njegovih del so med drugim tudi Alberlina, zvezno ministrstvo za pouk in deželna galerija. Krawagna se je udeležil tudi „Intart" razstav. Dr. Gerfried Leute je prejel znanstveno nagrado. Od leta 1972 naprej je kustos za botaniko pri deželnem muzeju. Objavil je celo vrsto znanstvenih del o koroški flori. Prof. Jožef Ropitz po rodu koroški Slovenec pa je prejel glasbeno nagrado. Poznamo ga kot profesorja na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Pod njegovim vodstvom so naši dijaki nastopili na šolski akademiji. Ropitz je prišel do te časti kot priznan glasbeni skladatelj. On je škofijski cerkveni pevec, organist in učitelj na deželnem konservatoriju ter profesor na srednjih šolah.

Skladatelju Jožefu Ropitzu k temu visokemu priznanju iskreno čestitamo.

80 let Planinskega vestnika

Letos obhaja znano slovensko planinsko glasilo Planinski vestnik 80-letnico svojega obstoja. Izhajati je začelo dve leti po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva v Ljubljani, leta 1895. Do leta 1944 je glasilo izhajalo z imenom Planinski vestnik, leta 1945 v enem zvezku pod naslovom „Planinski zbornik", leta 1946 in 1947 z imenom „Gore in ljudje" in od leta 1948 naprej spet s tradicionalnim imenom Planinski vestnik. Največje težave je slovensko planinsko glasilo seveda imelo med obema svetovnima vojnama.

Druga svetovna vojna je za skoro 6 let pretrgala delo slovenske planinske organizacije. Zadnja skupščina slovenskih planincev pred vojno je bila pomladi leta 1940, naslednja šele 24. februarja 1946. Ob osvoboditvi leta 1945 je bila slovenska planinska organizacija popolnoma na tleh: od 69 koč, ki jih je pred vojno imelo Slovensko planinsko društvo, je bilo 49 uničenih in požganih, 20 pa, ki so ostale, so bile izropane in neuporabne, torej potrebne poštenega popravila. Po tedanji ocenitvi je SPD utrpelo samo na kočah 37 milijonov dinarjev škode. Takšne škode ni utrpela nobena planinska organizacija na svetu.

Po drugi svetovni vojni se je zadeva okoli planinskega glasila nekoliko zapletla. Predlagalo se je, da se mu da novo ime „Triglav", češ da je Planinski vestnik kršil kulturni molk med okupacijo, vendar do tega ni prišlo. Leta 1946 izide glasilo po daljšem času pod nsalovom „Gore in ljudje", vendar se že sredi leta 1946 spet uveljavlja želja, da bi glasilo spet dobilo staro tradicionalno ime Planinski vestnik, ker se je zadeva okoli kulturnega molka razčistila. Do realizacije te želje je prišlo na predlog jeseniških planincev šele leta 1948, češ, da je osrednji odbor SPD med vojno z narodnoosvobodilnim delom (vzdrževal stike z OF) popravil škodo, ki jo je naredil s kršenjem kulturnega molka.

Danes se planinsko glasilo „Planinski vestnik" ponaša kot najstarejši slovenski mesečnik, ki ga berejo po vsem slovenskem jezikovnem področju. Po letu 1951, ko je Planinski vestnik iz Fizkulturne založbe prešel v upravo Planinske zveze Slovenije, je glasilo vsebinsko in pa tudi po obsegu zelo napredovalo. Tudi slovenskim planincem na Koroškem je Planinski vestnik zvest tovariš, ki ga z veseljem prebirajo in v njem tudi odkar obstoja, sodelujejo s prispevki.

Ob 80-letnici obstoja slovenskega planinskega glasila Planinskega vestnika iskreno čestitamo z željo, da bi v tem smislu kot do sedaj, delovalo še v bodoče.

JOŽE KROFLIČ 4

Skozi smrt v življenje

Jože je onemel. Ni vedel, kaj naj zine. Tesno mu je postalo pri srcu. Misli so mu ušle skoz zamreženo okno v svet in pogleda ni mogel obrniti od močnih železnih križev, ki so bili vzidani v oknu.

„Prijatelj, pohiti! Zamrežen si dobro in prilike boš imel dovolj občudovati mrežo!"

„Prekleti . . .!"

„Prekleti . . .! Toda brž, brž, sicer jih skupiš še nocoj! Na, tele cunje! Z njimi ti dam tudi prijateljice, veš, tiste živalce. Ne bo ti ponoči dolgčas!"

Nekaj uši se je začelo veselo premikati, ko so zavohale drugo kri.

Mraz je pritiskal in megla je bila gosta, da si videl le nekaj metrov predse. Približala se je mrzla, pusta jesen. Med štirimi stenami je bilo vsak dan hladneje. Jože je začutil vonj vlažnosti, ki je zaudarjal v celici. Postelje ni bilo, slamnjača pa je bila zbita kakor kamen. Iz posode v kotu je izhlapeval smrad. Na mizici je stal vrč z vodo, na polici je bila zložena pripornikova obleka. Železna pečka je bila kaj čudna, saj ni imela ne vratec ne cevi. Kurijo, če kurijo, s hodnika.

Stene so bile zamazane; po zidu so se poznale sledi, krvave pike, ko so trpini ubijali stenice, da se niso ponoči spuščale nanje in jim srkale še tiste krvi, ki je niso izgubili pri trpinčenju.

„No, si politik ali kriminalec?" je vprašal na pol zaspano pripornik, ki se je bil medtem spet skobacal na slamo.

„Niti eno niti drugo!" je odgovoril Jože nezaupljivo.

„Hm!" Nekam nejevoljno je zmajal z glavo tisti na tleh, ko se je malo dvignil in popravil trdo ležišče. „Jutri mi boš že povedal."

„Pa ti?" je vprašal Jože.

„Bojim se, da ne bom dolgo tu. Že tri mesece sem v tej celici. Prej sem bil tri mesece v kleti!"

„V kleti? Tri in tri — šest mesecev . . .?" Jože je mislil, da ima pred seboj strašnega zločinca ali pa moža s prekaljenimi izkušnjami.

„Od kod si doma?" je vprašal Jože pripornika.

„Iz Št. Jurija ob južni železnici. Bil sem orožnik. Nisem se jim hotel vdinjati, pa so me zaprli."

Paznik je odprl okence in zakričal, zakaj se Jože še ni spravil na slamnjačo. Potem je ugasnil luč in grozeče dodal:

„Če ne boš hiter, te že nocoj zadavim!"

Arzenškov France je pripovedoval Jožetu grozote, ki jih je preživel v zaporu. Jože je kmalu spoznal, da je France dober in značajen mož. Preživela sta potem v celici mnogo, mnogo mesecev. Vse trpljenje sta prenašala skupno in drug drugemu pomagala, kolikor se je dalo. Francetu je bilo nekaj čez pet in trideset let.

„To so svinje!" je rad ponavljal, kadar je pripovedoval o gestapovcih. „Največje svinje na svetu, poleg njih pa slovenski izdajalci tolmači!"

Tolmači so bili večinoma pretepači, ki so pobijali Slovence kar med razpravo.

Prvo noč Jože ni mogel spati. Tudi Francetu se ni dalo. Pa sta menjavala misli do jutra, ko je zazvonilo vstajenje in je paznik prižgal luč.

Vstati po neprespani noči in v zaporu je neverjetno zoprno. Prva ura je bila določena za pospravljanje, pometanje in umivanje. Ko vstopi paznik in prinesejo umazane, zarjavele in pomečkane skodelice s črno kavo brez sladkorja, tedaj je treba javiti stanje v celici.

Ko so zarožljali ključi in zahreščala vrata, se je France postavil pred paznika in mu javil stanje v celici številka sedeminosemdeset.

Kriminalci so jima nato dali dva koščka kruha in kavo. Paznik, ki je prevzel šele dnevno službo, je po strani pogledal novega gosta, rekel pa ni nič. Jože se ni dotaknil niti kave niti kruha. Lačen je bil, a novo življenje mu ni dalo teka. Vse se mu je gabilo. France pa je z veseljem použil obe porciji. Potem so pobrali posode in nekaj časa je bil mir. Bistro Francetovo oko je zapazilo, da se kdaj pa kdaj odpre nadziralno okence v vratih in da gleda nekdo v celico.

Švabi niso niti v zaporih pustili ljudi brez dela. Iz celofanskih odpadkov sta morala tudi France in Jože plesti vrvice, ki so jih menda uporabljali za dosego čimprejšnje zmage.

„Trideset metrov na dan moraš plesti take vrvice," je razlagal France. Prsti so se mu neverjetno hitro zvijali in, ko je učil Jožeta, kako naj dela, je pripovedoval, da je spletel že okrog pet tisoč štiristo metrov.

Ob pol osmih so zopet zahreščala vrata in zarožljali so ključi.

„Kovač Jože, ven!" se je zadrl osoren glas.

Odpeljali so ga v pisarno. Tam so ga še enkrat zapisali in popisali za tri kolena nazaj vso žlahto. Hoteli so vedeti, ali je čistokrven Arijec ali pa morda židovskega pokolenja. V tem primeru bi mu še trša predla. Pri popisovanju so tudi ugotovili, da mu je dežurni paznik ponoči ukradel nalivno pero, nakaznice za hrano in nekaj drugih reči, ki so bile za svobodnega človeka kaj vredne. Tisti paznik si je pač mislil, da Jože Kovač teh predmetov ne bo več

Večna napetost v družini

Otrok se pritožuje nad vzgojno metodo svojega očeta? Ali ima prav? V družini ne sliši lepe besede. Oče je oblasten, tudi nad materjo se znaša. Otrok ni deležen prave očetovske ljubezni in je obupan. Očetovo ravnanje je grobo, dostikrat uporablja telesno kazen.

Naloga družine oziroma staršev je dajati otroku varno zavetje, v katerem ne samo telesno, ampak tudi duševno zori in raste.

Način vzgoje ne sme biti terorističen. Otroka je treba poučevati in mu s potrpljenjem dopovedovati. Upoštevati je treba tudi njegovo mnenje in njegovo voljo. Otrokova duševnost mora zoreti. Otrok mora tudi sam odločati. Seveda pa ima to svoje razumne meje.

Napetost v družini, strah pred kreganjem in kaznijo ima negativne posledice. Tak otrok se nikoli dovolj ne osamosvoji. Je nezaupljiv. Njegove misli, hotenja in želje se ne morejo sproščati. Trpi tudi njegov duševni razvoj.

Otrok se mora veseliti nekaterih stvari. Čutiti mora tudi, da se starši skupaj z njim veselijo uspehov. Imeti mora tudi občutek, da je doma varen, da se tu lahko izpove, da tu išče pomoč za nevšečnosti, ki se mu zgode zunaj doma.

V napetem ozračju, kjer sta oče ali mati preveč oblastna, je otrok prikrajšan za tisto, kar mu v življenju lahko največ pomeni: za občutek varnosti in razumevanja.

Dobre stvari, ki jih otrok ne naredi po volji staršev (na primer kakšna površnost, netočnost, slabši uspeh ali podobno), še ne smejo otroka oropati za življenjsko važno vzdušje, to je za ljubezen v družini.

Marsikateri starši hočejo otroku najbolje. Vzgajajo ga tako, kot mislijo, da bo za otroka najbolje. Vendar je treba skrbno izbirati način, kako bomo pri otroku dosegli svoj vzgojni namen. Tudi vzgojitelji se moramo prilagoditi otroku. Sile, pritiska in grobosti ne smemo uporabljati. Otrok, ki ima svoje starše in vzgojitelje rad, bo mnogo bolj sodeloval. Lažje bomo dosegli, da se izoblikuje njegov značaj in tudi duševna uravnovešenost.

Drobni nasveti

- Velikokrat se zgodi, da se špageti pri kuhanju zlepijo. Do tega ne bo prišlo, če kanete v vodo nekaj kapljic olja.
- Kadar kuhate testenine, dodajte vodi košček masti ali masla in voda vam ne bo prekipela.
- Telefonske slušalke čistimo z vato, ki smo jo namočili v alkohol.
- Notranjosti vaze ne bo težko očistiti, če jo pred čiščenjem za dve uri napolnimo z mešanico soli, beljaka in kisa.

Priprava zimskih solat

MEŠANA ZELENJAVA V KISU

1 kg zelenih ali na pol zrelih paradižnikov, 1 kg kumar, 16 do 20 zrelih paprik, 1 drobnejša glava zelja, 5 korenov, 2 do 3 žlice soli (po okusu), kis za vlaganje, nekoliko vode (na 1 l kisa približno 3 do 5 dl vode po kislosti kisa) 1 dl olja, 2 žlici sladkorja, cel poper, 1 lovorov list (raztrgan na koščke).

Očiščeno zelenjavo zrežemo na rezance, korenje debelejše nastrgamo ali pa zrežemo na tanka kolesca. Solimo, premešamo in pustimo pokrito in na hladnem nekaj ur. Zavremo kis, olje, sladkor, poper in koščke lovorovega lista. V to mešanico postopoma vlagamo pripravljeno ožeto zelenjavo in jo prevremo. Shlajeno in odcejeno zelenjavo denemo v kozarce. Sok, ki se je nabral pri odcevanju prekuhane zelenjave, prilijemo kisu, prevremo in ohladimo. Še prej pa poskusimo. Če se je kis preveč razredčil, dolijemo po okusu nerazredčenega. Tekočina mora zelenjavo pokrivati za nekaj cm. Na zelenjavo damo navzkriž trščice (prekuhane) pod rob kozarca, da ne leze zelenjava proti vrhu. Zavežemo s celofanom.

KUMARICE S ŠALOTKAMI

100 drobnih zdravih kumaric, sol, 2 l kisa za konzerviranje, ½ l vode, po želji malo sladkorja, pehtran, koper, kolesca hrena, ½ kg šalotke ali prav drobnih čebulic, 1 rdeča paprika.

Kumarice (brez rjavih madežev) dobro operemo, osušimo in posolimo. Pustimo nekaj ur, da se razsole. Razsolene zbrišemo do suhega in vložimo v kozarce. Vmes vlagamo pehtran, poper, hren, šalotke in na rezance narezano papriko. Kis, vodo, sladkor (po potrebi še tudi malo soli, če se nam zde kumarice premalo slane, sicer ne) in od vsake dišavnice po malo, prevremo in vroče zlijemo po kumaricah. Tekočina mora kumarice pokrivati. Zavežemo s celofanom. Pri manj zanesljivi shrambi je dobro čez 8 do 10 dni kis odliti, ga prevreti in ponovno zliti na kumarice, zapremo z novim celofanom.

DIŠAVNE KUMARICE

100 drobnih in zdravih kumaric (4 do 7 cm dolgih), ½ l kisa, ¼ l vode, 3 do 5 dkg sladkorja (ki ga lahko tudi opustimo), 2 žlici celega, po možnosti belega popra, 1 žlica koriandra, 1 žlica gorčičnega semena, 2 do 3 lovorove liste, vršiček pehtrana, kopra, šatraja, kolesca hrena, sol.

Kumarice skrbno operemo, očistimo, osušimo, posolimo in pustimo na hladnem nekaj ur. Kumarice s čistim prtičem zbrišemo in zložimo v kozarce. Vmes polagamo koper, pehtran in šatraj (le malo). Iz kisa, vode, sladkorja in ostalih začimb skuhamo odišavljen kis. Mlačnega zlijemo na kumarice. Naslednji dan kis odcedimo, ponovno prevremo in vročega zlijemo v kozarce. Ko se vsebina ohladi, zavežemo s celofanom.

SOLATA IZ ZELENIH PAPRIK

2 do 3 kg zelenih, mesnatih paprik, ¾ l kisa za vlaganje, ¼ l vode, 3 stroki česna, soli po okusu, lovorov list, 2 višnjeva lista, 1 dl olja.

V večji kozici zmešamo kis, vodo, sol, olje in naštete dišave in vse prekuhamo. V to tekočino stresemo na rezance narezano papriko, kjer naj nekaj minut vre, da upade. Tekočino odlijemo, paprike dobro stisnemo (pri tem rezancev ne smemo zmečkati), jih denemo v čist kozarec. Kisovo marinado ponovno na hitro prevremo, ohladimo in vlijemo po paprikah. Segati mora nad paprike. Zavežemo s celofanom.

PEČENE PAPRIKE S ČESNOM

Mesnate paprike spečemo v pečici. Pri tem jih pazljivo obračamo, da se enakomerno spečejo in ne prižgo. Malo ohlajene olupimo. Lepše in laže jih lupimo, če pečene pokrijemo, da kožica v sopari odstopi.

Vinskemu kisu prilijemo nekaj žlic olja, solimo in dodamo precej strtega česna. Paprike pomakamo drugo za drugo v to mešanico in jih vlagamo v manjši kozarec. Zgoraj naj ostane v kozarcih malo praznega prostora. Mešanico kisa prevremo, ohladimo in zlijemo po paprikah. Zavežemo s celofanom. Tako pripravljene paprike so zelo okusne in se dobro drže.

Poskusite!

POTICA S KOKOSOVO MOKO

Vmešamo 3 cela jajca, 12 dkg margarine, 2 dcl kisle smetane, liter bele moke, na koncu pa še 3 dkg kvasa, ki je poprej vzhajal. Testo stepamo približno 20 minut. Medtem ko pripravljamo nadev, ga damo na toplo. Nadev naredimo iz 20 dkg sladkorja, 20 dkg kokosove moke in 20 dkg margarine, kar zmečkamo in zmešamo, da nastanejo nekakšne drobtine. Z njimi potresemo testo, ko ga razvaljamo. Nato ga zvijemo in takoj damo v še mrzel pekač, ki ga vključimo na 200 stopinj C. Potica je pečena v poldrugi uri.

PIŠKOTNA ROLADA

Na deski zdrobimo 30 dkg albertovih piškotov, dodamo 10 dkg sladkorja v prahu, 3 velike žlice čokolade v prahu in 2 skodelici močne črne kave. To maso dobro ugnetemo, nato pa razvaljamo na papirju, ki ga potresemo s sladkorjem v prahu. Na to zmes namažemo nadev, ki ga naredimo iz 15 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja v prahu in enega rumenjaka. Zvijemo v rolado in pustimo počivati 2 do 3 ure na hladnem. Pred serviranjem razrežemo na centimeter debele rezine.

PIŠKOTNA ROLADA — DRUGAČNA

Vmešamo 15 dkg surovega masla, 15 dkg sladkorja v prahu, celo jajce, 15 dkg čokolade v prahu, zavitek vanilijevega sladkorja in 15 zmletih albertovih piškotov ter malo ruma. Zmes namažemo na dva oblata in zvijemo skupaj. Da se oblata pri tem ne bosta lomila, položimo poprej vse skupaj za nekaj minut med mokri krpi, tako da se oblata ovlažita.

GOVEJI ZREZKI Z ZELENJAVO

Potrebujemo 4 do 5 govejih zrezkov, sol, malo moke, 2 žlici maščobe, čebulo, korenček, zeleno, cvetačo, por, grah, malo paradižnikove mezge, zelen peteršilj, kislo smetano.

Potolčene zrezke posolimo, pomokamo in opečemo na vroči maščobi. Dodamo drobno zrezano čebulo, prilijemo malo vroče vode in pokrito dušimo. Na pol mehkemu mesu dodamo zrezano zelenjavo in dušimo. Ko se meso zmehča, dodamo paradižnikovo mezgo in zelen peteršilj. Pred serviranjem lahko izboljšamo jed s kislo smetano.

Boj proti nespečnosti

Spanje je za življenje prav tako potrebno kakor dihanje, hranjenje itd. Naravni spanec daje organizmu nujno potrebni počitek: v tem času organizem spreminja in nevtralizira toksične snovi, ki so nastale čez dan v telesu. Premalo spanja ali težave, ki človeku onemogočajo potrebno količino spanja, motijo proces fizične in duševne restavracije ter tako povzročajo najprej motnje živčnega značaja, polagoma pa začnejo puščati posledice na celotnem organizmu.

Nespečnost ima torej vedno svoje vzroke. Če jih odstranimo, smo ozdravili tudi nespečnost. Kdaj pa kdaj so vzroki povsem vsakdanji: boleči zob ali trganje po ušesih vam vzame dobršen del noči, prav tako se zgodi, če se vas je lotil hud nahod ali če ste se pregrešili v jedi in pijači ter imate težave s prebavo. Takih vzrokov ni težko odpraviti in verjetno boste že naslednjo noč nadomestili to, kar ste izgubili v pretekli noči. Vendar pa so večkrat tudi nevarnejše bolezni vzrok za nespečnost, tako na primer arterioskleroza, astma, nekatere srčne bolezni, tuberkuloza, bronhitis itd.

Bolj pogosti so razni psihični vzroki za nespečnost. Velike skrbi podnevi, duševni pretresi — velika žalost ali veliko veselje — so večkrat vzrok, da človek ponoči ne more zatisniti očesa. Pri posebno občutljivih ljudeh tudi uživanje kave in čaja ter čezmerno kajenje pripomorejo k nespečnosti. Med pogostimi vzroki za nespečnost je tudi pomanjkanje ravnotežja v nevrovegetativnem sistemu. Večkrat samo sugestivno prepričanje človeka, da ne more zaspati, zares prikliče nespečnost.

Če je nespečnost trajna, se je treba zateči k zdravniku, da bo predpisal ustrezna zdravila. Če bo ugotovil, da je vir nespečnosti kaka druga bolezen, bo zdravljenje le-te ozdravilo tudi nespečnost, verjetno pa bo dodal še posebna zdravila. Tako bo na primer astmatikom predpisal adrenalin ali efedrin, ki mu bo dodal majhno količino opijevega ekstrakta ali kakega drugega podobnega sredstva. Tam pa, kjer gre za motnje psihičnega ali živčnega značaja, bo bolnika najprej napotil k preizkušenim sredstvom, ki pomirjevalno vplivajo na organizem. Priporočil bo spanje pri odprtem oknu, skodelico vročega čaja iz kamilic ali pomarančnega cveta ali dodal še močne doze vitamina A, predpisal uživanje lahkih jedi za večerjo, spanje najmanj eno uro po večerji in podobno.

---

potreboval. Seveda je moral gospod zapisnikar dati to na zapisnik. Toda kakega posebnega zasliševanja o tem ni bilo, menda so kar med seboj poravnali.

Drugič boš ti na vrsti — si je mislil Jože — tako so dejali tovariši, ki so imeli opravka s priporniki. Jože pa je bil ob svoje reči in jih ni več videl.

Ko so tako zapisovali, je prišel mimo neki Jožetov znanec, ki je bil v službi pri gestapu. Jože ga je prosil, naj sporoči njegovim domačim o aretaciji. Pozneje je zvedel, da znanec te prošnje ni izpolnil. Jožeta so odpeljali nazaj v celico.

Težka vrata so se spet zaprla.

France je vrtel med prsti papir in pletel vrvi kakor pajek svojo mrežo; pridno je delal; moral je, sicer ne bo večerje...

Kmalu so ključi spet zarožljali in med vrati so se pojavili gestapovci. Nekaj nerazumljivega so govorili med seboj. Največji, najdebelejši, s kozjim obrazom, zeleno obrobljenim in dolgim repom za klobukom je zapičil zverinske oči v Jožeta. Privzdignil je klobuk, na katerem so bili okoli traka različni znaki: jeleni, srne, ptički, mačke, posebnost pa je bila mrtvaška glava. Oblečen je bil po „štajersko". Obleka je bila zeleno obrobljena, spredaj s hrastovimi lističi, na laktu je imel veliko usnjeno srce. Zakaj srce na laktu? Menda zato, ker ga ni imel v telesu, ker je bil tako brezčuten, grozen, kakor vsa gestapovska svojat. Ob hlačnih robovih pa so mu bile v poseben ponos zelene „generalske porte" ena debela po sredi in dve tanjši ob vsaki strani.

„Od kod ste?" je vprašal Jožeta. Ta mu je pojasnil, da je iz predmestja, delavec.

Gestapovec ga je gledal in gledal. Kakor bi premišljeval, kaj naj stori.

„No, pojdite z menoj! Vklenil vas sicer ne bom, toda ne delajte neumnosti in ne poskušajte uiti. Poglejte v žepu je petelin, ki dobro zadene!" Pokazal mu je pištolo.

In sta odšla...

Ure so minevale počasi, France je bil v skrbeh, kdaj se bo Jože vrnil in kaj bo povedal. Nezaupanje do Jožeta mu je izginilo. Vzljubil ga je na prvi pogled in rad bi ga imel že spet v celici. Po dolgih urah so zapahi popustili in skupina ljudi je prinesla Jožeta krvavega v celico.

Položili so ga na slamnjačo.

Brezčutno so gestapovci spet odšli.

France se je počasi približal ležišču. Izustil je svoj stavek: „To so svinje!"

„To so svinje!" je ponovil Jože. „Ustrelili me bodo, to so zverine!"

„Kaj hočejo od tebe?" je vprašal France.

„Naj sam povem vse, kar sem delal zoper Nemčijo, tako so me zasliševali ti pravniki nove šole! Naj povem vse, kar vem o osvobodilnem gibanju in o ljudeh, ki mislijo drugače kot gestapovci! Ker tega nisem povedal, so me začeli pretepati."

„Da, to so ti zveri! Ne povej in ne priznaj ničesar! Tudi če ti obljubljajo svobodo, ne priznaj ničesar, sicer bo po tebi!"

France in Jože sta postala prijatelja. France je preživel v Starem piskru strašne ure in pripovedoval tovarišu doživljaje iz življenje v tej grozni hiši.

Žrtvi so zvezali roke z lisico, morala je počepniti in skozi roke in pod koleni so ji vtaknili drog. S tako gmoto so gestapovci delali, kar so hoteli. Pretepali so z bikovkami — kamor je padlo, da se je cedila kri po tleh.

Za tako pretepanje so si od gospoda šefa izposlovali zaradi lepšega posebno dovoljenje, katerega so žrtvi navadno prebrali. Nekaterim so prisodili petindvajset udarcev, drugim tudi manj. Pri branju takega „ukaza" so tudi pojasnjevali, da petindvajsetih udarcev z bikovkami nihče ne zdrži in da je pač najbolje vse povedati in izdati. Obljubljali so pri skesanem priznanju celo svobodo. V petih minutah se je žrtev morala odločiti: priznati ali trmasto molčati. Medtem so pripravljali pretepači bikovke, si zavihali rokave in s tem marsikoga oplašili, da je priznal in — odšel v svobodo nad zvezde!

Nekateri niso mogli zdržati strašnega trpljenja in bičanja. Klonili so v strašnih bolečinah. Tudi ti so odšli v svobodo...

Malo jih je bilo, ki so zdržali, malo, ki so trmasto molčali. Ti jih niso dobili le, kakor je veleval „ukaz": petindvajset. Ne, ti so jih dobili mnogo več in največkrat je bila med strašnim bičanjem posledica — pot v večnost.

Ubijali in morili so med preiskavo, pobijali in morili v celicah, na velikih lepakih pa so svojci čez čas brali:

„Naznanilo. Zaradi bojazljivega sodelovanja z banditi je bil ustreljen v Celju dne 13. 12. 1942 Sevčnikar Franc, posestniški sin, rojen 1. 5. 1910."

Tudi druge muke so morali reveži pretrpeti. Dveurno tekanje po sobi, med katerim so morali skakati preko zaprek, delati razne ležne opore, vmes pa krvavo bičanje. Tako trpinčenje je hkrati doživljalo po deset do dvajset trpinov. Žrtve so drugo za drugo nezavestne odnašali pod mrzlo prho, kjer so se zavedele in vse izmučene mrmrale nerazumljive besede. Nato pa zopet v vrsto in nadaljevali so mučenje. Po šestkrat so omedlevale žrtve in še niso prenehali z mučenje.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

TV vlomilec

„Primite tatu!"

Glas je prihajal iz sosednje sobe. Iz televizijskega sprejemnika. Oddajali so napet film iz serije „Lov na vohune". Sam pri sebi sem se tiho zarežal, ko sem si predstavljal, kako vsa Riceova družina sedi pred televizijskim zaslonom in napeto strmi vanj. To je bil moj čas. Čas skrivnostnega „TV vlomilca", ki je že kakega pol leta razburjal duhove v četrti vil v Newtownu.

Pri vsem tem pa sem bil čez dan vse prej kot skrivnosten. Ljudje so cenili mladega, prijaznega razvažalca v veliki Dodgeovi samopostrežni trgovini, ki jim je nakupljene stvari dostavljal na dom. Moje stranke so me naravnost vzljubile in so z mano ravnale tako, kot bi spadal v družino. „Bodite tako dobri in spravite jedila v hladilnik, Frank. Saj veste, kje je . . ."

Medtem pa sem se po stanovanjih ogledoval in sem prebrisano poizvedoval pri prijaznih gospodinjah. O tem, kako njihove družine preživljajo večere. O tem, katere televizijske oddaje gledajo najraje, Čez nekaj dni pa se je zgodilo.

„Pomislite, Frankie, sinoči nas je okradel TV vlomilec!" se je tresla od jeze gospa Smithova ali gospa Millerjeva. „Ta razbojnik je ukradel iz pisalne mize dvesto dolarjev, medtem ko sva z možem gledala oddajo ‚Podzemlje ne spi nikoli'." Včasih sem se moral res truditi, da nisem bruhnil v glasen smeh.

Tokrat so bili na vrsti Riceovi. Riceovi s svojim nagnjenjem k „Lovu na vohune", ki je bil na sporedu dvakrat tedensko. „Lopov je ušel!" sem zaslišal iz sosednje sobe, ko sem vzel iz nočne omarice sto štiri dolarje in jih vtaknil v žep.

Drugega dne zvečer sem sedel na obrabljenih stopnicah najemniške kasarne, kjer sem stanoval že več mesecev. Prelistal sem časopis. O tatvini ni bilo nikjer niti sledu. Gotovo niso Riceovi še ničesar opazili. Toliko bolje.

Tim je prisedel. Moj dvanajstletni prijatelj, črnolas in iznajdljiv.

„Zdravo profesor!" Vedno mi je pravil „profesor", ker sem mu včasih pomagal pri domačih nalogah.

„Zdravo, Tim, kako gre?"

„Malce utrujen sem. Sinoči sem šel pozno spat."

Nič hudega sluteč sem se zasmejal. „Potem pojdi nocoj prej v posteljo, Tim."

„Za to se ne morem kar tako sam odločiti." Potem pa, kot bi ustrelil: „Pojdeš danes tudi ven, profesor?"

Na tilniku sem začutil neprijetno srbenje. „Morda na čašo piva v Backovo krčmo. Zakaj pa te to zanima?"

Resno me je pogledal s temnimi očmi. „Zaradi kluba."

„Kakšnega kluba pa?" Živčno srbenje je bilo vedno hujše.

„Jaz in še nekaj fantov iz naše ulice. Našemu klubu se pravi ‚Mladi detektivi'. Radi bi postali tako pametni kot slavni televizijski detektiv Perry Mason in inšpektor Garett in . . ."

„Otročarije!"

„Tega ne smeš reči, profesor, zadevo jemljemo zelo resno." Kako nenavadno so se mu svetile oči v polmraku. „Vsak od nas ima, na primer, tedensko nalogo."

„Kaj pa je spet to?"

„Moramo opazovati nekoga iz naše ulice. Slediti mu je treba na vsakem koraku, tudi zvečer, tudi ponoči. Čez osem dni pa mora vsak član dati izčrpno poročilo, saj razumeš."

Stopnica, na kateri sem sedel, se mi je nenadoma zazdela zelo vroča. „Koga pa zasleduješ ta teden, Tim?" sem ga vprašal narejeno veselo.

„Tebe, profesor!"

„Od kdaj pa si mi za petami?" S težavo sem iztisnil smehljaj.

„Od predvčerajšnjim."

„Torej tudi sinoči?"

Prikimal je, potegnil iz žepa listek in ga pogledal čisto od blizu. „Ob 9.12 si odšel iz Backove krčme, najprej po Faragut Streetu, potem si zavil na Main Street, nato pa . . ."

Previdno sem se ozrl okrog. V bližini ni bilo žive duše. „. . . vila . . . pišejo se Rice . . . lestev pred garažo . . . zlezel skozi okno . . ." Noben policijski zapisnik ne bi mogel biti natančnejši.

Potem pa je pridušeno vprašal: „Ti si TV vlomilec, profesor, morda nimam prav?"

Z veliko težavo sem spravil skupaj nekaj, kar je podobno smehu. „V vsem imaš prav, Tim — samo sklepal si napačno. Povedal ti bom, kaj sem v resnici. Pojdi z mano."

Ko sva šla po stopnicah, sem mrzlično premišljal. Potem pa, ko sva bila že v moji sobici, sem se domislil. „Zdaj pa me dobro poslušaj, Tim. Kar ti bom zdaj zaupal, moraš zamolčati v svojem tedenskem poročilu."

Znižal sem glas in mu skrivnostno zaupal: „Jaz sem tajni agent".

„Tajni agent?" Timu so se zasvetile oči. „Kaj res, profesor!" Strmel je vame kot v kako predpotopno žival.

Zdaj sem se spet obvladal. „Saj veš, da tukaj blizu Newtowna gradijo novo atomsko centralo. Taki objekti pa privlačijo vseh vrst vohune. Zvezna tajna policija je odkrila, da je v Newtownu tuj radijski oddajnik, ki prenaša sporočila o novi atomski centrali." Malo sem pomolčal, potem pa sem čisto tiho pristavil: „Ta oddajnik iščem!" Samo čvekanje, vendar je zaleglo.

„In tisti gospod Rice?" je vprašal Tim.

Prikimal sem. „Rice je uslužbenec te centrale. Lahko si misliš, zakaj sem sinoči . . ."

„In — si našel pri njem tisti oddajnik?"

„Tokrat sem lahko preiskal samo dve sobi," sem odvrnil in obžalujoče skomignil. „Vendar ne bom odnehal. Ti je zdaj jasno, zakaj o najini skrivnosti" — poudaril sem besedo „najini" — „ne sme nihče ničesar zvedeti?"

„Ampak policija tukaj v Newtownu — niso o tem obveščeni?"

„Tajni agenti delujejo vedno sami," sem mu razložil. Zvenelo je preveč domišljavo in to je bila usodna napaka.

V temnih očeh se mu je zasvetilo nezaupanje. „Kaj pa, če si le TV vlomilec, profesor?"

Vse sem moral zaigrati na eno karto. „Če si res v dvomih Tim, ti ne morem preprečiti, da greš na policijo in me naznaniš. Toda dobro premisli, kaj mi boš s tem naredil."

Tim je vstal. „Tega ne bi ravno trdil, profesor," je trmasto vztrajal pri svojem. „Policija bi znala čuvati skrivnost vsaj tako dobro kot jaz." Stopil je k vratom in se še za hip ustavil. „Premislil bom, profesor." V njegovih očeh se je zrcalil sum.

Premislil bo! To se pravi, da prej kot jutri zjutraj ne bo ničesar ukrenil. Dvanajst, štirinajst ur naskoka! Prvi vlak proti Chicagu! Izginiti moram!

Zmetal sem svojo kramo v kovček. Vlak odpelje čez osem ur. Naj čakam na postaji? Nemogoče v Newtownu me preveč dobro poznajo. Prekmalu bi odkrili moj beg.

Proti jutru — ravno sem se hotel odpraviti — je potrkalo. Stražnik Vince MacCready. Dodgeova stranka.

„Poročnik bi rad govoril s tabo, Frank!"

Jasno, Tim me je naznanil.

„O. k., Vince," sem narejeno brezskrbno odvrnil. „Za kaj pa gre?"

„Nimam pojma, Frank! Poročnik je nadvse skrivnosten."

Poročnik Rendall je bil res nadvse skrivnosten. „Sedite, prosim, gospod Carmy!" Se je hotel najprej malo igrati kot mačka z miško?

Sedel sem.

„Gotovo si mislite, zakaj ste tukaj."

Skomignil sem. „Najbrž je tisti smrkavec Tim . . ."

Poročnik je dvignil roko. „Nikar se ne jezite na pobiča. Carmy. Ni vedel, kaj naj stori, in se je odločil za edino pravilno pot. Prišel je k nam."

Nagnil se je naprej in se široko zarežal. „Po pravici povedano, gospod Carmy, sprva sem bil prepričan, da ste vi TV vlomilec. Potem pa sem pomislil, da tak prestopnik ne bi poskušal tako odkrito blufirati z zvezno policijo. Končno bi zadostovalo, ko bi telefoniral v Washington in bi se . . ."

„Ste telefonirali v Washington?" sem ga naglo prekinil.

Odkimal je. „Na srečo ne. Krepko bi se opekel." Ponosno se je nasmehnil: „Našel sem veliko boljšo rešitev: tistega Ricea smo malo pretipali."

Rendall si je privoščil umeten premor.

„In?"

„Našli smo tajni oddajnik."

Ves iz sebe od presenečenja sem se spet sesedel na stol in sem strmel z odprtimi usti: „Ampak ne v spalnici ne v veži nisem . . ."

„Pomirite se, gospod Carmy!" me je velikodušno potolažil poročnik. „Bili ste na pravi sledi. Le da ne bi bilo treba brskati po Riceovih sobah, temveč pri šoferju. Nad garažo ima majhno sobico. V skriti vdolbini v zidu je bil skrit oddajnik. No, kaj pravite zdaj?"

Torej se je spet enkrat dobro izteklo. TV vlomilca pa kljub temu ni več. Prihodnjič bi me gotovo dobili. Vendar pa sem se rajši previdno umaknil iz mesta in živim zdaj drugje pod drugim imenom. Zato sem tudi lahko napisal tole zgodbo.

DOMISLICE

- **Velik problem človeštva je v tem, da je njegov tehnični napredek daleč presegel moralnega.**
- **Antikviteta je nekaj, kar je prestaro, da bi bilo kaj drugega, kakor da je drago.**
- **Vse ženske so danes lepše, kot so bile nekoč; toda vse so si več ali manj podobne.**
- **Izkušnja je tista snov, ki jo izdelujemo iz surovine doživljanja.**
- **Kolikor bolj neznosna je kakšna ženska, toliko bolj ljubeznive so lahko druge z njo.**
- **Obstoje bitja, ki se z ničemer ne odlikujejo toda prav zaradi tega uživajo splošno priljubljenost.**

Anekdote

Na kliniki je profesor Virhov nadrl asistenta, ki se je z njim prerekal:

„Ali ste vi norec ali pa sem jaz!"

Mladi asistent je šel k specialistu in se dal preiskati zastran pameti in zdravega uma. Naslednjega dne je izročil Virhovu zdravniško spričevalo, rekoč:

„Zdravniško je ugotovljeno, da jaz nisem norec!"

●

Francoski filozof Denis Diderot je potoval leta 1769 kot gost carice Katarine po Rusiji. Na njegovo začudenje, zakaj so podložniki tako umazani, mu je Katarina Velika odgovorila:

„Zakaj neki bi ljudje negovali telo, ki jim sploh ne pripada?"

●

Italijanska pevka Adelina Patti je za svojo šestemesečno turnejo po Ameriki zahtevala večerni honorar 5000 dolarjev. Ameriškega impresaria je zahtevek osupnil. Z veliko muko je slednjič vendarle izdavil:

„Saj bi bili potem vaši mesečni dohodki višji kot letni dohodek predsednika ZDA!"

„Prosim," je odvrnila pevka. „Potem pa naj poje predsednik, če je cenejši!"

●

Pokojnega ameriškega pisatelja Ernesta Hemingwaya so ob povratku z lova v Afriki obsuli časnikarji s številnimi vprašanji. Eden izmed njih je vprašal:

„Ali je res, da divje afriške zveri ne napadejo človeka, ki nosi prižgano baklo?"

„Je že res," je pojasnil Hemingway. „Odvisno je le od tega, kako hitro jo nosi!"

●

Znani avstrijski general Laudon je nekoč pisal dvornemu vojaškemu svetu:

„Pošljite mi, prosim, zdravnika. Moji mazači spravijo na oni svet več ljudi kakor Turki."

Potrpljenje

Hotel sem se bogato poročiti. Na to sem čakal kar dve leti. V tem času se je hotelo nekaj prijetnih deklet z lepo doto poročiti z mano, vendar sem še čakal. Želel sem si milijonarko, in še lepo povrh. In pričakal sem Ellaine Manning, čudovito dekle pri devetnajstih, ki bi takrat, ko bo postala polnoletna, dobila milijon dolarjev.

Ker nisem znal lepo ravnati samo z lepimi ženskami, so me tudi Ellainini starši radi sprejeli za zeta.

Dokazal sem svojo potrpežljivost, kajti ta poroka ni bila moj namen, bila mi je le sredstvo, da pridem do denarja.

Nisem se preveč ukvarjal z mislijo na dan, ko naj bi ubil ženo, da bi podedoval njeno premoženje. Na to res nisem mislil. Kratko malo čakal sem, in priznati moram, da mi v taki hiši in ob taki ženi tudi to ni prišlo pogosto na um.

Ellaine je dopolnila 21 let, in milijon je bil njen. Od tistega dne je bila moja potrpežljivost na preizkušnji. Zavrgel sem mnoge načrte, tudi take, ki so bili najmanj tvegani, pa hkrati najbolj uspešni. Bil sem potrpežljiv, vedel sem, da bi mi lahko pomagala nesreča, za katero ne bi bilo lahko ugotoviti moje roke.

Čakal sem več kot poldrugo leto, do sprejema pri Ledi Callan.

Bilo je nekega zimskega večera, v januarju, ki je bil tako mrzel, da tega niti najstarejši ljudje niso pomnili. Mraz je spremenil jezero Leonor v pravo ledeno prostranstvo. Leda Callan je imela hišo na drugi strani jezera, kakšno milja stran od nas.

Leda naju je prisrčno pozdravila, tako kot vse druge, čeprav mene še posebej pozorno, kar nikakor ni ušlo moji ženi. Nagonsko je čutila, da Leda nori za mano. Jaz pa sem si to drugače razlagal.

Leda je bila med najbolj veselimi mladimi vdovami in bila je najlepša za tistega, ki ima rad majhne bujne črnolaske, Ellaine je bila strahovito ljubosumna nanjo. Ko sva bila zadnjič pri njej, je zaloputnila vrata in se vrnila domov kar poprek čez zaledenelo jezero. Nekaj časa sem še ostal, potem pa sem šel za njo.

Zato zdaj nisem bil presenečen, ko je Ellaine začela piti več kot navadno. Posrečilo se ji je in v manj kot dveh urah je napravila škandal, obsipala je mene in Ledo z najbolj nedostojnimi besedami. Potem se je oblekla in tako kot zadnjič odšla po ledu.

Nihče ni temu posvečal posebne pozornosti. Klepet se je nadaljeval. Ker nisem slišal avtomobila, sem vedel, da je spet šla čez jezero. Moj čas je prišel. Pijana, majavih nog se bo zapletla in zmrznila.

Iz veže sem pogledal po ledenem prostranstvu. Malo me je pekla vest. Ne vem, kako dolgo sem stal tam, čutil sem olajšanje, ko sem stopil proti vratom . . .

Ko sem hotel poiskati plašč, sem na stopnicah opazil senco. Bila je Leda. Zaradi nje sem se ustavil. Nekaj časa sva se samo gledala.

— Dragi, ne pretvarjaj se. Čudovito, da sem spoznala, kako me imaš rad, da si jo žrtvoval.

Stisnila se je k meni tako strastno, da sem se nagonsko umaknil. Hotel sem ji nekaj reči.

— Ustvarjena sva drug za drugega, je zašepetala vsa razburjena. — To vem že od prvega trenutka, ko sem te spoznala. Nekaj naju je moralo združiti, za vsako ceno.

Poskušal sem se ji iztrgati, pa me je le še bolj stisnila.

— Ellaine ni bila zate. Bila je hladna. Ni te cenila, ni vedela, kakšna sreča jo je doletela. Kako sem jo sovražila, ko pa nama je bila v napoto. Naj nama bo v tolažbo, da ni trpela.

— Počakala bova do spomladi, je dihnila po strastnem poljubu. — Vem, da bo zima neskončno dolga.

— Leda, pustiva stvarem, naj gredo same po sebi.

— To je usoda. Kot najina ljubezen.

Prijela me je za roko in me povlekla v sobo. Pustil sem se ji odpeljati v kuhinjo.

— Šampanjec, je rekla in se dvignila na prste, da bi me poljubila.

Trčila sva in spila.

Pogledal sem skozi okno. Razmišljal sem, kaj se lahko zgodi na jezeru poleti, ko bova z Ledo poročena. Priložnost se bo ponudila sama po sebi, draga Leda. Ti ne znaš plavati!

— Dragi, bodi potrpežljiv, gostje naju čakajo, je spregovorila.

Zdrznil sem se. Za hip se mi je zdelo, da bere moje misli. Ko pa sem se zavedel, kaj je hotela reči, sem se nasmehnil.

Pomlad je še tako daleč, je rekla in me tesno objela. Dvignil sem kozarec in pil z njo:

— Leda, nazdraviva potrpežljivosti!

ŠPORTNI VESTNIK

● SVETOVNI POKAL: ZAČETEK V VAL D'ISERU

V sredo dopoldan je bila otvorjena v Val d'Isere z ženskim smukom olimpijska sezona smučarskih tekmovanj za svetovni pokal. Ob „kriteriju prvega snega" so se v dolini reke Isere zbrali najboljši alpski smučarji, da otvorijo v štirih tekmovanjih novo zimsko sezono. V sredo in v četrtek so ženske tekmovale za prve točke svetovnega pokala v smuku in v veleslalomu, v petek in v nedeljo pa se bodo moški pomerili v veleslalomu in v smuku.

Uradno otvoritev zimske sezone v dolini reke Isere pa je prehitelo tekmovanje v Livignu in v Lienzu. Na teh mestih so se prvič pomerili najboljši smučarji, dvakrat pa so se Avstrijci vpisali med zmagovalce. V sobotnem veleslalomu v Livignu je zmagal Avstrijec Hinterseer pred tremi Italijani — Bielerjem, Grosom in Confortolo. Jugoslovan Bojan Križaj iz Tržiča je zasedel odlično 7. mesto in s tem naznanil, da bo treba v bodoče z njim računati. Livignski slalom je dobil tekmovalec na Elanovih smučkah Šved Stenmark, ki je premagal Hinterseerja, Grosa in zmagovalca svetovnega pokala Thönija. Olimpijsko normo je potrdil tudi drugi Jugoslovan Gašperšič, saj je v slalomu zasedel 17. mesto.

V Lienzu je bil na sporedu hitri moški smuk, ki ga je zmagal Badenčan Klaus Eberhard pred Rolandom Thönijem (Italija), Grablerjem (Avstralija) in Avstrijcem Magreiterjem.

Za tekmovanja, ki štejejo za svetovni pokal, so torej Avstrijci načrpali v zadostni meri samozavesti, ki jo bodo dobro potrebovali. Letošnja smučarska sezona bo namreč vsebovala kar 47 tekmovanj za svetovni pokal. Od teh odpade 23 tekem na moške, in 24 tekem na ženske. Po tri tekmovanja bodo štela v kombinacijsko oceno, tako da bo v celoti ocenjenih 53 konkurenc. Za skupno oceno pa se bo upoštevalo le najboljših 14 rezultatov v sezoni. Konec obsežnega sporeda pa bo tvoril 21. marca paralelni slalom v Quibecu.

● KOROŠKO DEŽELNO PRVENSTVO V NAMIZNEM TENISU

Po končanem prvem delu namiznoteniškega prvenstva se je za namiznoteniške igralce začel čas brezposelnosti. Da pa vsaj nekoliko laže premostijo čas med jesenskim in pomladanskim prvenstvom, se udeležijo na različnih turnirjih in prvenstvih, v domačem okolju pa tekmujejo za vrstni red. V ta namen je tudi koroška namiznoteniška zveza pripravila deželno namiznoteniško prvenstvo prav v času, ko ni prvenstva.

120 tekmovalcev se je preteklo nedeljo zbralo v celovški hali za igre z žogami, da izberejo koroške mojstre. Tekmovali so v desetih disciplinah, tekmovalci drugih koroških razredov medseboj in tekmovalci od 1. razredov do državne lige v svojih skupinah. V skupini najmočnejših igralcev A je postal pri moških posamezno koroški prvak Boroveljčan Hans Schweiger, pri ženskah pa je mojstrsko lovoriko osvojila Ingrid Luther (KAC/Elementar). Deželnega prvenstva so se udeležili tudi namiznoteniški igralci iz Sel. Nastopili so v ženski konkurenci in v moški konkurenci tekmovalcev drugih koroških razredov. Selanka Marta Oraže je pri ženskah posamezno zasedla za Luther in Miethe (Osoje) izvrstno tretje mesto, poleg tega uspeha pa je skupaj s klubovsko kolegico Andrejo Užnik v tekmovanju ženskih dvojic zasedla tretje mesto. V skupini D so nastopili igralci iz obeh koroških razredov. Selana Zdravko Oraže in Herbert Falle sta zasedla v tekmovanju posamezno ex aequo 5. mesto za Jonkejem (ASKÖ Landskron), Sapetschnigom (Baško jezero) in Kuttnigom iz Vrbe.

● 6 TOČK PREDNOSTI ZA KAC

Rekordni avstrijski hokejski prvak KAC se začasno nahaja na najbližji poti do osvojitve nove mojstrske lovorike. Po zmagi nad hokejsko ekipo iz Stadlaua (5:2 v celovški mestni hali v torek zvečer) znaša naskok v lestvici že 6 točk. Najhujši tekmec ECS iz Innsbrucka je v torek podlegel v Salzburgu tamkajšnjem hokejskem klubu 3:5 in na ta način pokopal vse upe, da bi ob koncu prvenstva ukanil celovški KAC. Kakor zgleda, je KAC pravočasno stopil v odlično razpoloženje, tako da bo njegov olimpijski napad Sadjina, Pöck in König tudi na olimpijskem turnirju februarja 76 v Innsbrucku poskrbel za zmešnjavo pred nasprotnikovimi vrati. König je npr. v 17 tekmah kar 24-krat ukanil nasprotnikovega vratarja. Poleg omenjenih hokejistov bo v avstrijski olimpijski reprezentanci nastopil še kapetan KAC Seppi Puschnig. V soboto bo KAC z vsemi svojimi asi nastopil na prizorišču olimpijskega hokejskega turnirja. Nasprotnik v Innsbrucku je drugouvrščeni ECS, ki bo skušal serijo zmag za KAC prekiniti.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 6. 12.: 6.00 Jutranja telovadba — 8.05 Družinski obzornik — 9.00 V žarišču — 10.30 Lepa domovina — 11.05 Zeleni magazin — 13.30 Lepi glasovi priljubljene melodije — 14.00 Voščila — 15.30 Koroške viže — 16.00 Servis — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Vošo številko, prosim! — 22.10 Šport — 22.20 Plesna godba po naročilu — 00.00 Poročila.

NEDELJA, 7. 12.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Program iz orehove lupine — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.05 Gremo skozi advent — 18.15 Ljudska glasba sosedov — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Citre in harmonika — 20.05 Avstrijska rallye — 21.30 Satirični tedenski obzornik — 22.00 Poročila — 22.10 Športna revija.

PONEDELJEK, 8. 12.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Anton Bruckner: Ave Marija — 8.15 Duhovne ljudske pesmi in slovesna glasba — 9.00 Zabavni koncert — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Predbožični čas v otroškem vrtcu — 15.00 Koroške pesmi in legende o božji materi — 16.00 Bil je že vedno teater — 17.05 Kaj radi slišimo — 18.15 Večerni koncert — 19.15 Koroški šport — 20.05 Radijska igra — 21.05 To so bili še časi radia — 21.30 Udarec za udarcem — 22.10 Šport.

TOREK, 9. 12.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Knjige za božič — 14.45 Iz ljudskega življenja — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Samo 26 stopnic — 17.10 Avstrijci o Avstriji — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Kaj radi slišimo — 21.10 Pogovor izvedencev — 22.10 Šport.

SREDA, 10. 12.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Ljudska glasba iz Solnograške — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Za potrošnike — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 19.30 Za prijatelja planin — 20.05 Srečanja — 21.15 Oto in Rudi — 21.30 Kriminalka — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 11. 12.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 15.00 Še vedno priljubljeno — 17.10 Zveneči operetni vodič — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.05 Advent na Koroškem in na Štajerskem — 21.00 Ljudska oddaja — 22.10 Šport.

PETEK, 12. 12.: 6.00 Jutranja telovadba — 6.55 Dobro jutro na Koroškem — 9.05 Šolska oddaja — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 14.30 Pridite in pojte — 15.00 Še vedno priljubljeno — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 20.05 Orkestrski koncert — 21.30 „Raj z majhnimi napakami" — 22.10 Šport.

Pravočasno mislite

na voščila, ki jih boste za božične in novoletne praznike poslali svojim sorodnikom, prijateljem in znancem. Bogato izbiro voščil s slovenskim besedilom, pa tudi v obeh jezikih, dobite po ugodnih cenah v knjigarni

„NAŠA KNJIGA"
Celovec, Paulitschgasse

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 6. 12.: 9.45 Rubrika za jugoslovanske delavce v Avstriji.

NEDELJA, 7. 12.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 8. 12.: 7.05 Duhovni nagovor — Marijine pesmi.

TOREK, 9. 12.: 9.30 Zborovska glasba — 13.45 Celovški radijski dnevnik — Šport — Vrtiljak popevk.

SREDA, 10. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Minute z . . . — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 11. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Družinski magacin.

PETEK, 12. 12.: 13.45 Celovški radijski dnevnik — Melodije za razvedrilo.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 6. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Glasbena pravljica — 9.48 Naši umetniki mladim poslušalcem — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Ob bistrem potoku — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Gremo v kino — 18.05 Pogovor s poslušalci — 18.15 Čustveni svet računalnika Rupreta — 19.40 Z ansamblom Francija Puharja — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja o morju in pomorščakih — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 7. 12.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.50 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši . . . — 11.10 Nedeljska reportaža — 11.30 Voščila — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Radijska igra — 19.40 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 8. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Izberite pesmico — 9.40 Mali vokalni ansambli in solisti — 11.03 Dopoldanski komorni koncert — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.10 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Koncert po željah poslušalcev — 18.20 Ob lahki glasbi — 19.40 Z Alpskim kvintetom — 20.00 Če bi globus zaigral — 20.30 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 9. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbenih šol — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.10 Iz dela glasbene mladine Slovenije — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Obiski naših solistov — 18.05 V torek nasvidenje — 18.35 Lahke note — 19.40 Z ansamblom Bojana Adamiča — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.15 Zvočne kaskade — 22.20 Trije orkesterski koncerti — 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 10. 12.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Zapojmo pesem — 11.03 Urednikov dnevnik — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Ob izvirih ljudske glasbene kulture — 14.30 Voščila — 15.45 „Loto-vrtiljak" — 17.20 Iz repertoarja komornega zbora RTV Ljubljana — 18.35 Instrumenti v ritmu — 19.40 Z ansamblom Jožeta Privška — 20.00 Komornoglasbeni studio — 22.20 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 11. 12.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Zborovska glasba iz dobe čitalnic — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.40 S pihalnimi godbami — 14.10 Iz Glasbenih šol — 15.45 „Vrtiljak" — 17.20 Iz domačega opernega arhiva — 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana — 18.35 Vedre melodije — 19.40 Z ansamblom Mojmira Sepeta — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Slovenska komorna glasba od 1900 do danes — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

Slovensko prosvetno društvo „Obir" na Obirskem vabi na spevoigro

VASOVALCI

ki bo v soboto 13. decembra 1975 ob 19.30 uri pri Kovaču na Obirskem. Gostuje: Trio „Korotan" in pevci SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni.

Ljubitelji lepega petja prisrčno vabljeni. *Odbor*

V A B I L O

na strokovni tečaj

„ŽIVLJENJE Z ROŽAMI"

- **v soboto 6. decembra 1975, od 14. do 18. ure v „Pension am See", Sabotnik, Roda 7. Prireditelj je Katoliška prosveta v Hodišah;**
- **v soboto 13. decembra 1975, od 14. do 18. ure v farni dvorani v Železni Kapli. Prireditelj Katoliška prosveta v Železni Kapli;**
- **v nedeljo 14. decembra 1975 od 14. do 18. ure v farni dvorani v Šmihelu. Prireditelj je KPD v Šmihelu.**

Tečaj vodi strokovna učiteljica Anica Fugger. Prispevek za tečaj znaša 25 šilingov. *Prisrčno vabljeni!*

Zbor Gallus in Katoliška prosveta vljudno vabita na

KONCERT ADVENTNIH IN BOŽIČNIH PESMI

ki jih bo izvajal pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus" v nedeljo 14. decembra 1975 ob 15. uri v farni cerkvi na Djekšah.

Prisrčno vabljeni!

Kulturno prosvetno društvo v Šmihelu pri Pliberku vabi na ljudsko igro

LEGIONARJI

ki bo v nedeljo 7. decembra 1975 ob 14.30 uri v farni dvorani v Šmihelu pri Pliberku.

Gostuje dramska skupina prosvetnega društva „Franc B. Sedej" iz Števerjana pri Gorici.
Prisrčno vabljeni!

OBVESTILO

Odhod omnibusa iz Podjune ob priliki gledališke predstave „Kranjski komedijanti" je ob sledečem času: 12.30 Blato, 12.40 Pliberk (Zadruga), 12.45 gostilna Jamnik, 12.50 Šmihel (Šercer), 12.55 Globasnica (Šoštar), 13.05 Št. Lipš (Rečnik) 13.15 Dobrla vas, 13.30 Škocijan.

A V S T R I J A 1

SOBOTA, 6. 12.: 15.30 Koncertna ura — 16.30 Rdeči avtobus — 17.00 Kdo rokodelči z nami — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 18.25 Prizma — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.55 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.15 Panoptikum — 22.15 Tvoj skalp, Daniel Boone — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 7. 12.: 15.30 Panorama — 16.30 Oddaja z miško — 17.00 Živalski leksikon — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Operni vodič — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Mala predstava — 22.15 Impulzi — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 8. 12.: 16.00 Dva fantiča in konj — 17.10 Chimbica in Tawny — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Šola za igre — 18.30 Beri z nami — 18.45 Iz dežele Waldviertel — 19.30 Čas v sliki in kultura — 19.50 Šport — 20.15 Leteči Holandec — opera — 22.15 Poročila.

TOREK, 9. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 19. stoletje — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Tvoj skalp, Daniel Boone — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Kara Ben Nemsi Effendi — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Priljubljena Avstrija — 21.05 Cinema ob 9 — 22.35 Poročila.

SREDA, 10. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Šolska oddaja — 17.00 Dva otroka velikega mesta — 17.30 Black Beauty — 17.55 Otrokom za lahkno noč — 18.00 Vsi moji dragi — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 as v sliki, kultura in šport — 20.00 Horizonti — 21.00 Svet knjige — 22.15 Poročila.

ČETRTEK, 11. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Organizacija pisarne — 10.30 Tudi delo je lahko nesreča — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Follyfootova farma — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Novo v znanosti — 21.00 Roulette — 22.50 Poročila.

PETEK, 12. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Gibanje v upodabljajoči umetnosti — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Zadnja postaja hrepenenje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Ko je Michel postal junak — 18.25 Mi — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Film o pohabljenem otroku — 21.05 Carski sel — 22.55 Poročila.

A V S T R I J A 2

SOBOTA, 6. 12.: 16.25 Laila. Ljubezenska zgodba s severa — 18.00 Grips — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Tango Buenos Aires — 20.00 Galerija — 20.15 Smrt v Astapovem — 21.50 Čas v sliki in šport — 22.10 Politična dokumentacija.

NEDELJA, 7. 12.: 15.30 Svet in znanje — 16.30 Klic divjine — 18.00 Bourbon Street — 18.30 Rojstvo naroda — 20.00 Enciklopedija — 20.15 Zgodbe iz Wienerwalda — 22.15 Čas v sliki in šport.

PONEDELJEK, 8. 12.: 17.10 Gospodovo leto — 18.45 Pogovor v adventu — 19.30 Človeški sin — 20.15 V lastni zadevi — 22.00 Čas v sliki in šport.

TOREK, 9. 12.: 17.55 Kmetijstvo danes — 18.25 Angleščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Potovanja k umetnosti — 19.45 Umetnost in umetnostna ročna dela v francoskih muzejih — 20.00 Portret Manes Sperberja — 20.45 Alpe — most Evrope — 21.05 Čas v sliki, kultura in šport.

SREDA, 10. 12.: 17.55 Organizacija pisarne — 18.25 Francoščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Avstrijsko stoletje — 21.55 Čas v sliki, kultura in šport.

ČETRTEK, 11. 12.: 17.55 Gibanje v upodabljajoči umetnosti — 18.25 Ruščina — 18.50 Pregled sporeda — 19.00 Bam — od Bajkala do Amurja — 19.30 Dali, dali — 21.00 Čas v sliki, kultura in šport — 21.40 Trailer.

PETEK, 12. 12.: 17.55 19. stoletje — 18.25 Nemščina — 19.00 Pri iskanju Adama — 19.30 Folklorni film — 20.00 Arsene Lupin — 20.50 Beri z nami — 21.05 Čas v sliki, kultura in šport — 21.45 Televizijska groteska.

J U G O S L A V I J A

SOBOTA, 6. 12.: 9.30 Šolska oddaja — 15.15 6.25 — ponovitev — 15.55 Nogomet Hajduk : Beograd — 17.50 Obzornik — 18.05 Kako se je kalilo jeklo — 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.05 Življenje je lepo — 20.30 Akordi Kosova — 21.50 Dnevnik — 22.10 Kojak.

NEDELJA, 7. 12.: 8.55 Poročila — 9.00 Ana Karenina — 10.05 Barvna propagandna oddaja — 10.10 Otroška matineja — 11.15 Kmetijska oddaja — 12.00 Poročila — 12.20 Smuk za moške — Nedeljsko popoldne — 16.40 Košarka — 18.20 Pionirji letalstva — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.05 Gruntovčani — 21.05 Karavana: Hvar — 21.35 Dnevnik — 21.50 Šport.

PONEDELJEK, 8. 12.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.20 Cesarjev slavček — 17.35 Čarobna žoga — 17.50 Obzornik — 18.05 Na sedmi stezi — 18.38 Marksizem v teoriji in praksi — 19.30 Dnevnik — 20.05 Ribji koncert — 21.10 Kulturne diagonale — 21.40 Mozaik kratkega filma — Dnevnik.

TOREK, 9. 12.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.10 Ovčar in njegov trop — 17.20 Erazem in potepuh — 18.10 Splav — barvni film — 18.45 Ne prezrite — 19.30 Dnevnik — 20.05 Diagonale — 21.05 Lepi striček — 21.45 Dnevnik.

SREDA, 10. 12.: 8.10 Šolska oddaja — 16.20 Dvoživka in templarji — 16.55 Hokej Jesenice : Olimpija — 19.30 Dnevnik — 20.05 Slavje slovenskega filma — Na svoji zemlji — 22.30 Dnevnik — 22.50 Jazz na ekranu.

ČETRTEK, 11. 12.: 8.10 Šolska oddaja — 16.35 Madžarski dnevnik — 17.15 Pismo — 17.50 Obzornik — 18.10 Tretji svetovni mir — 19.30 Dnevnik — 20.05 Bitka za ranjence — 20.50 Kam in kako na oddih — 21.00 Četrtkovi razgledi — 21.25 Po belih in črnih tipkah — 22.05 Dnevnik — 22.20 Goli Evrope.

PETEK, 12. 12.: 8.10 Šolska oddaja — 16.20 Smučarska tekmovanja — 17.20 Morda vas zanima — 18.05 Čez tri gore, čez tri vode — 18.40 Svet, ki nas obdaja — 18.55 Žive meje — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.10 V vročici noči — 21.55 625 — 22.30 Dnevnik.